

EL MIRALL

Núm. 106

500 ptes./ 3'01 Euros.

Dossier

*La literatura i
els mites locals*

Entrevista

*Oliver Araujo:
"S'ha de tancar
el model
autonòmic i
definir una llei
de consells
insulars"*

Reportatge

*Carreteres:
col·lapses,
perilloses i
llenegadisses*

Societat

*Els efectes de
la televisió
als infants*

Seccions: itineraris • cinefàgia • art • llibres

Si aquesta és la imatge més propera que tens de la natura, val més que t'acostis a l'exposició "Parcs naturals, més enllà dels límits" al Palau Robert. La natura és diversió però, sobretot, és un bé que cal respectar, conservar i millorar per gaudir-ne així en tota la seva intensitat. Del 6 d'octubre al 30 de juny, al Palau Robert de Barcelona, podràs descobrir el passat, el present i el futur dels nostres espais naturals protegits. Una exposició que et donarà la imatge d'una natura que va més enllà de tot el que coneixes. T'hi esperem.

**Generalitat
de Catalunya**

Amb la col·laboració de:

gasNatural

el Periódico

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

President: Antoni Mir

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila

Editor: Mateu Morro

**Producció, administració
i publicitat:**

C/ de la Impremta, 1
07001 Palma (Mallorca)
Tel.: 971 725937

Telefax: 971 719385

Apartat de correus 179
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmaes)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

**Web i adreça de l'OCB
a Internet**

<http://www.partial.com/ocb>

e-mail: ocb@internet.com

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

**Consell de redacció /
col·laboradors**

Francesc Bujosa

Catalina Valriu

Antoni Ginard

David Ginard

Antoni Marimon

Biel Mesquida

Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament

l'opinió dels autors.

Coberta: Guillem Crespí

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació i fotocomposició:

Documenta Balear SL

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

Dossier 5

LA LITERATURA I ELS MITES LOCALS

Quatre escriptors illencs i quatre paisatges esdevinguts
mites a la seva obra: Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Palma,
Salvador Galmés i Sant Llorenç, Baltasar Porcel i
Andratx i Marià Villangómez i Eivissa. Ells són els
protagonistes del dossier d'aquest número d'*El Mirall*.

4 Editorial

Universitat de les
Illes Balears

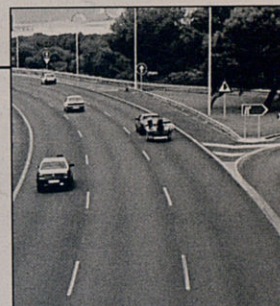
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

Semblança 21

Un home de Déu, un home per als altres.
Així Teodor Suau defineix Bartomeu
Bennàssar. Una semblança de capellà a
capellà.

Reportatge 16

Un ampli reportatge sobre l'estat de les carreteres mallorquines assegura que aquestes estan col·lapsades i són perilloses i llenegadisses. A les Balears hi ha almanco una vintena de punts *negres*. Fer les carreteres més segures i transitables és el que es vol aconseguir amb les inversions previstes per a l'any 2000.

32 Opinió

Pacte de Progrés versus
Front Popular, per Jaume
March

Societat 22

Bartomeu Mulet:
"Amb la televisió, els
infants aprenen comporta-
ments nocius"

Entrevista 25

Joan Oliver Araujo, catedràtic de Dret Constitucional de la UIB, opina, en aquesta entrevista realitzada per Antoni Oliver, sobre la reforma de l'Estatut d'Autonomia, el model jurídic de la Comunitat Autònoma i el tancament definitiu de l'Estat de les autonomies.

Tendències

Itineraris

Gaspar Valero 35

Cinefàgia

Matías Vallés 40

Art

Cristina Ros 42

Llibres

Biel Mesquida 44

La Botiga

El Mirall 46

Representació fidel i lluitadora al **parlament** espanyol

Les pròximes eleccions generals poden influir, i molt, en el futur institucional de les Balears i per aquesta raó és lògic que preocupin la societat mallorquina. L'aspiració de fons és que, a la contesa que es produirà a començaments de la primavera del 2000, la representació de les Illes al Parlament de Madrid, reflecteixi el més exactament possible la pluralitat real i actual de la societat balear. S'hauria d'evitar que puguin quedar sense presència, sobretot al Congrés dels Diputats, àmplies capes de població, atès el fet que, en concret, totes aquelles persones que no voten els dos majors partits d'àmbit estatal n'han quedat excloses perquè des de la reinstauració de la democràcia, i ja fa quasi 23 anys, primer UCD, i després PP i PSOE, s'han repartit en exclusiva els escons de Balears a la Cambra decisiva de les Corts espanyoles.

La subrepresentació dels electors de Balears a les pròximes eleccions generals pot deixar així fora de la Cambra Baixa fins al 33% dels votants de Mallorca, entre ells el 22,6% dels partits autodefinits com a nacionalistes i que governen tots sols al Consell de Mallorca, per no parlar del 6% tret per Esquerra Unida-Els Verds. Això considerem com a radiografia fiable de l'actual espectre socioelectoral balear, els resultats de les darreres eleccions autonòmiques de fa quatre mesos, amb un fort component progressista i nacionalista.

Sembla que la raó d'aquest dèficit democràtic, en tant que negligència la representació d'un de cada tres mallorquins, radica en les limitacions de la llei electoral, atès el fet que Balears només pot elegir 7 diputats i la llei d'Hondt afavoreix les grans formacions o agrupacions de vot en detriment de les més reduïdes, excepte si tenen una notòria implantació a la circumscripció electoral.

L'estudi sobre aquesta qüestió encomanat per l'OCB al prestigiós expert Joan Oliver Araujo, catedràtic de Dret Constitucional i membre del Consell Consultiu de les illes Balears, i lliurada a totes les formacions polítiques de Balears, fa aportacions de gran interès. Així, recorda que la Constitució optà per un sistema proporcional que 'pretén assegurar a cada partit o agrupació particular una representació *sensiblement ajustada* a la seva importància real'. També assenyala que els sistemes electorals no són neutrals i que, si observem el mapa electoral espanyol per circumscripcions, 'es posa de relleu que la *proporcionalitat* del sistema espanyol per elegir el Congrés dels Diputats, encara que s'hi apliqui la llei d'Hondt, *es veu molt retallada* per la petita dimensió de la majoria de les circumscripcions. En efecte, com a regla general, a les circumscripcions de magnitud baixa o mitjana baixa [de 6 a 10 escons] només solen obtenir representació els dos grans partits'.

L'informe constata que 'l'escàs nombre de diputats que corresponen a les nostres Illes obliga, per obtenir un escó, a aconseguir un percentatge de sufragis molt elevat, a l'entorn del 15% dels vots vàlids emesos, això és, uns quaranta-cinc mil sufragis, i cap formació política llevat de les dues grans formacions estatals s'hi acosta a les eleccions generals'. En conseqüència conclou que 'els partits petits només tenen possibilitats reals si sumen ... els seus potencials votants' i afegeix que 'un pacte d'aquestes característiques pot produir una allau de vots en favor de la coalició de forces afins'. Finalment, diu que 'la unió de partits petits que fa probable obtenir un resultat electoral satisfactori produeix l'efecte psicològic d'incentivar l'electorat a votar-los, ja que es manegen possibilitats reals d'obtenir representació parlamentària'.

Ningú no pot negar que aquesta aportació de l'OCB a un debat tècnic i objectiu no sigui raonable i assenyada, com també sembla de sentit comú que es demani que tots els candidats a les eleccions generals, els de llistes nacionalistes i els de formacions d'àmbit d'Estat, siguin persones de relleu social i fermament compromeses en la defensa dels interessos de Balears segons ja es demanava a la Plataforma "Volem comandar a ca nostra" de l'any 1991.

La literatura i els mites locals

En aquest número d'*El Mirall* presentem una sèrie d'autors de la literatura local que han aconseguit fer del seu poble o la seva ciutat un mite. Així, Andratx es reconstrueix a l'obra de Baltasar Porcel. El paisatge de Sant

Llorenç és sempre viu als llibres de Salvador Galmés. La poesia de Marià Villangómez està tota impregnada d'Eivissa. Als llibres de Bartomeu Rosselló-Pòrcel apareix una Palma costumista i alhora surrealista.

La figura de Bartomeu Rosselló-Pòrcel restarà eternament lligada a Palma gairebé amb motiu d'un únic poema: "Auca", una obra excepcional, que descriu la nostra ciutat amb un llenguatge viu,

modern i personal. Sens dubte, ningú abans de l'autor d'*Imitació del foc* no havia aconseguit plasmar d'una manera tan subjectiva i renovadora la seva visió de la nostra ciutat.

Bartomeu Rosselló-Pòrcel entre la ciutat costumista i la surrealista

No volem insistir en l'anàlisi del poema i dels seus referents espacials, tema que ja ha estat tractat per estudiosos com Josep M. Llompart, Josep M. Balaguer, Roberto Mosquera o Mariantònia Lladó, entre d'altres. Només volem recordar que el motiu surrealista del vaixell Jaume I que s'endinsa pel centre de la ciutat serveix perquè el poeta recorri mentalment els nostres indrets més emblemàtics: la Catedral, la Portella, la Riera, el Puig de Sant Pere, la Murada, la Riba, la Llonja, el Teatre Líric, l'antic Polvorí—situat da-

"Auca" és, sens dubte, un poema diferent i únic en l'obra de Rosselló-Pòrcel. Fins i tot, l'original del poema és mecanoscrit, a diferència dels altres destinats a *Imitació del foc*, que estan escrits a mà. Aquest detall el relaciona amb un altre poema, "Deuxième souvenir de La Magdalena", que no va voler incloure a *Imitació del foc*, per estar «en francès» i perquè el considerava «un poema menor sense més interès que l'anècdota», segons explica a Espriu des de Madrid el 21 de març de 1936. El poema fins fa poc, quan Roberto Mosquera el va publicar

ahora la més vinculada a la geografia de Palma.

Això no obstant, la poesia de Bartomeu Rosselló-Pòrcel sol defugir les referències a llocs concrets i els localismes. "Auca" n'és una excepció. Altres poemes, com "Sóller" i "Castell de Bellver", que evoquen indrets mallorquins, per tal de superar el paisatgisme, eviten l'ús de topònims i de referents reals, només explícits al títol. Tanmateix, el localisme costumista sí era present als primers poemes de Rosselló-Pòrcel. Bastarà reproduir les dues primeres estrofes de la peça titulada "Es gigant i sa giganta", apareguda a *Luz y Vida* l'octubre de 1927:

Dos gigants a Palma hi ha
que fá estona son casats;
sab qui son tot palmessà
perque ¿qui no'ls'ha mirats?

Tots dos son de bon cartó,
de pagesos van vestits,
están pintats de coló,
¡no fan pó a nes nins petits!
[...]

I potser encara més costumistes són les composicions titulades "Dematins palmesans" (*Luz y Vida*, novembre de 1927) i "Els soldats passen" (*Luz y Vida*, gener de 1928). La primera ens descriu l'inici del dia a la ciutat amb l'arribada del repartidor de la llet pels carrers i acaba amb el començament de la jornada. La referència final a *L'illa de la Calma*, de Santiago Rusiñol, ens fa veure que el nostre poeta no defuig els tòpics sinó que els assenteix:

[...]
Amb 'aixó es sol ha sortit
sa gent ja va p'es carrés

AUCA ÉS LA SEVA PEÇA MÉS EMBLEMÀTICA VINCULADA A LA GEOGRAFIA DE PALMA

vant l'actual edifici d'Hisenda—, el Seminari, el Born, la Rambla, la Porta Pintada, etc. És, per tant, un poema escrit des d'una actitud d'enyor, tot i l'aparença de vitalitat i l'absència de melangia. No oblidem que "Auca" fou redactat a Barcelona el febrer de 1935. Precisament gràcies a la distància i al record, el poeta evoca uns indrets i uns personatges (el Pare Vidal, Robert Massanet, la mare...) que per a ell tenen un valor especial. Per aquesta raó, el nostre autor el dedicà al seu amic Gabriel Fuster Mayans, Gafim, un intel·lectual «palmessà», que més tard fou regidor i que a la secció "Tertúlia a Ciutat" del diari *Baleares* plasmà cada dia la vida de la ciutat. En una carta del 18 de març de 1936 Rosselló comunica a Salvador Espriu que «L'auca serà pel Gafim que és qui millor la pot comprendre».

(*El Mirall*, núm. 94, juny 1998), havia romàs inèdit. Com "Auca", "Deuxième souvenir de La Magdalena" és mecanografiat, palesa l'influx del surrealisme i es vincula a un indret concret i als seus mites: la ciutat de Santander, que Rosselló visità l'estiu de 1934, i la figura de l'erudit Marcelino Menéndez Pelayo. A més, una referència a la masturbació en relació al món de la religió relaciona ambdues composicions: a "Deuxième souvenir..." ens parla de «l'armistice sacramental de la confession post-masturbatrice» i a "Auca" introdueix un dels seus versos més críptics (si no agramatical): «el Seminari masturba si Virgili les solituds...» Tot això ens fa pensar que, d'alguna manera, "Deuxième souvenir..." és un assaig preliminar que obre el camí d'"Auca", potser la seva peça més emblemàtica i

no ha quedat ningú que fes
es pererós dins es llit.

Com diu molt bé en Rossiñol,
maldament catalá sia,
tot aquell que a Palma estiga
si no està bé es porque vol.

“Els soldats passen” es relaciona amb la barriada on Rosselló-Pòrcel va néixer i on va estudiar durant molts d'anys: el Puig de Sant Pere. De fet, podria estar motivat per l'observació de les tropes que residien al quarter aleshores situat al Puig de Sant Pere, just al cornaló de la murada que toca la Riera. L'estrofa inicial ho dona a entendre:

P'es carrè de Santa Creu
están passant es soldats,
i tots ells van ben armats
amb escopetes arrèu.
[...]

I encara s'adverteix un cert ressò costumista en un poema posterior: el que comença dient “Al fons del vell carrer / hi dansaven sardanes...”, un dels tres que va publicar el gener de 1932 a *La Nostra Terra*. No crec que calgui continuar fent “arqueologia literària”. Hom se sent força incòmode en parlar d'aquests poemes primerencs de Rosselló-Pòrcel. Josep M. Llompart els considerava una «etapa d'irresponsabilitat gairebé infantívola» (*Cap d'any, Raixa*, 1964, pàg. 16). I Salvador Espriu, per a aquest «“Rosselló abans de Rosselló”», demanava «un absolut i piadós oblit» (*Alguns records sobre B. Rosselló-Pòrcel*, 1984, pàg. 14). Però no podem oblidar aquests inicis si volem comprendre el punt d'arribada que suposen tant “Auca” com els altres poemes d'*Imitació del foc*, car entre aquestes provatures d'adolescent i l'obra definitiva hi ha un procés de formació ràpid i espectacular. Tot això palesa que amb “Auca” Rosselló-Pòrcel —a qui alguns intel·lectuals mallorquins no veien amb bons ulls perquè no era ni de «poble» ni de «ciutat», sinó de «suburbi»—, retorna, un cop superats els tempteigs

Foto del cartell anunciador de l'exposició que es va fer sobre Rosselló-Pòrcel l'any passat a Palma.

inicials, a la realitat mallorquina. No perquè aquesta sigui la “seva” realitat. Ara s'ha instal·lat primer a Barcelona i, després, ho farà a Madrid. La seva vida és plena d'una curiositat intel·lectual cosmopolita. Però els records de Palma es mantenen vius, car són els de la infantesa perduda i d'un món que continua estimant. Per aquesta raó en torna parlar després d'assimilar els corrents estètics i intel·lectuals més avançats del moment, com el surrealisme i el neopopularisme. Aquests són el filtre que el salva dels perills en què havia caigut uns vuit anys abans. La seva curiositat intel·lectual l'havia apartat d'aquella petita ciutat de noranta mil habitants que aleshores era Palma. El desig del poeta era, un cop acabats els estudis,

instal·lar-se a Barcelona, on el professor Àngel Valbuena Prat li havia ofert una plaça d'ajudant a la universitat, i alternar aquest destí amb sojorns a Madrid i a l'estranger. Tornar a Palma no figurava en els seus plans. Tanmateix, quan la guerra l'«exilià» de Mallorca a la força, el poeta feia ben palesos els seus lligams amb la terra d'on procedia en un altre dels seus poemes més emblemàtics, també escrit des de la distància: “A Mallorca durant la Guerra Civil”. Aquí ens feia aquella rotunda declaració, que el lligava per a sempre a la seva illa i a la seva ciutat:

Tota la meua vida es lliga a tu,
com en la nit les flames a la fosca.

Pere Rosselló Bover

**LA SEVA CURIOSITAT INTEL·LECTUAL
L'HAVIA APARTAT D'AQUELLA
PETITA CIUTAT DE 90.000 HABITANTS
QUE ALESHORES ERA PALMA**

Sant Llorenç a l'obra de Salvador Galmés

En algunes ocasions, però, pre-tén retratar la vida del poble, tant si explicita que es tracta de Sant Llorenç com si el lloc on ocorren els fets se sobreentén. Són petits relats –com *Ànima grisa* (1910), *Els Reis* (1910), *Dissabte de Nadal* (1911), *En Tòfol*, etc.– en què, tot partint d'un propòsit costumista, el nostre narrador vol fer l'«elegia» del seu poble. Hi descriu personatges curiosos i anècdotes carregades d'humor. En realitat, el nostre escriptor identifica la singularitat i la simplicitat dels seus personatges amb la bondat natural de l'ésser humà.

Salvador Galmés ambienta molts dels seus relats en un paisatge real, que té noms propis. No cal dir que la majoria de les vegades aquest escenari pertany al terme de Sant Llorenç o a llocs molt propers. *Negrures* (1908) és el primer conte en què Galmés descobreix tota la força literària del paisatge nadiu. En descriure la marina del Llevant de Mallorca, en destaca el primitivisme i l'agressivitat, la pobresa de vegetació, el sòl rocós i el color vermell: «Pertot arreu apareixen clapes de roca nua, com crostres de nafres mig curades. Els cocons de terra verdegien d'arbrissos raquífics, nodrits amb la llecor minvada d'una terra roja i pedregosa. Perduda enmig de la marina s'alça la fàbrica d'una casa vergonyant, també roja com el terrer i pobra com la vegetació. Tothom la coneix amb lo nom significatiu de Ca-Roja.» A més, aquest paisatge es caracteritza per l'antiguitat, per formar part de la història, per la qual cosa encara hi bateguen les forces més ancestrals i primitives. A la casa de Ca-Roja hi ha «una torre mig esbucada, record xaruc de l'època d'incursions i pirateries dels corsaris argelins», que es comunica «amb unes mines i soterranis que completaven la defensa i constituïa tot

plegat una vertadera fortalesa». I, a més, un altre element reforça l'antigor: «un talaiot esbucacat, fita d'edats prehistòriques». Sens dubte, aquest ambient ens és ben familiar als habitants de la costa del Llevant mallorquí. Galmés ho reforça encara amb dos elements més: l'activitat present del contraban, tan arrelada a Mallorca, i l'ús de topònims que, encara que no sempre es poden identificar amb topònims reals, en tenen tota la semblança (Cala Morta, sa Cova des Patró, es Camp des Vent, etc.). A més, a *Negrures*, com en tants d'altres relats, els trets del paisatge es corresponen simbòlicament amb les característi-

la badia d'Alcúdia... són detalls més que suficients per centrar la narració. Galmés ha escollit aquest escenari sobretot perquè el coneix perfectament i en pot parlar amb una exactitud total, la qual cosa reforça la versemblança del relat. Ha triat aquest paisatge salvatge per oferir-nos una determinada cara del món rural: *El garriquer d'Infern* ens presenta un entorn agressiu i tràgic, que es correspon amb la trajectòria vital del protagonista, el Mal-Home. Com a *Negrures*, hi tornam a trobar aquesta estreta relació entre la terra i l'home, entre l'escenari i els protagonistes. *Infern*, la possessió, és «una masia primitiva i ruï-

L'ESCRITOR AMBIENTA MOLTS DELS SEUS RELATS A SANT LLORENÇ O A LLOCS MOLT PROPERS

ques dels protagonistes, car espai i individu formen un tot, com ocorre en la narrativa naturalista i modernista d'ambientació rural.

Posteriorment tornarem a trobar un tractament del paisatge del Llevant semblant a *El garriquer d'Infern* (1925), que se situa de ple dins un espai localitzable sobre un mapa. El conte comença amb una descripció ben precisa: «Entre el massís de Calicant i el puig d'Alpara, s'obre una petita vall que llenega suaument vers la vila. Les vessants frontereres de les dues muntanyes congrien el torrent d'Albranca, mort de set fins al gorg de Les Planes, a on s'atipa d'aigua, corre embriac per dins un codolar i s'afica, fart de riure, dins l'entranya insadollable de l'avencar de Sant Llorenç.» La possessió d'Infern, els puigs d'Alpara, Calicant i Ferrutx, la serra d'Artà,

nosa» situada «a un replà ermàs». També l'antiguitat de la casa es correspon amb la presència d'un talaiot, símbol de la pervivència de forces atàviques. Aquesta relació entre espai i ésser humà es reforça amb l'ús reiterat d'una figura literària: l'atribució d'accions i de qualitats pròpies dels éssers vius al paisatge i als elements de la natura. Per exemple, el torrent d'Albarca és «mort de set», «s'atipa d'aigua», «corre embriac» i resta «fart de riure»; els ullastres dels voltants del talaiot «semblen vells presumits»; els núvols tenen el «ventre fosc i pits tornassolats» i algun «llepara el cim d'Alpara amb besada blanca»; es refereix a «l'esquena de la mar» i als «peus de Ferrutx»; etc. Aquest paisatge animat es correspon amb la visió que els personatges, concretament el protagonista, en tenen. El Mal-Home

és un ésser supersticiós, que creu en les forces tel·lúriques, contra les quals ha d'exercir el seu domini per mantenir-se viu sobre la terra. Dos llocs tenen un caràcter ben diferent: el barranc d'Infern, que guarda un secret supersticiós que el garriguer tem, i el puig d'Alpara, únic lloc on pot assolir la pau. Galmés ha representat en un espai ben pròxim un dels conflictes més freqüents de la narrativa modernista: la lluita entre l'Individu i la Natura, entre l'Ordre i el Caos, que acaba necessàriament amb la destrucció de l'home.

Però aquest només és un dels caires del paisatge llorencí que Galmés ens mostra. En canvi, a *Hivernal* (1909) el descriu amb una intenció més tost poètica. Altres vegades, més que presentar-nos un escenari amb el qual l'home ha de lluitar, el nostre escriptor ens mostra un paisatge completament distint, amb uns éssers que l'ocupen molt diferents dels dels relats anteriors. D'aquesta manera, a la novel·la *Flor de Card* (1910) o a la narració *L'Esqueix* (1925) intenta combinar l'anàlisi d'unes problemàtiques psicològiques amb el retrat de la vida i dels costums de la vila. També els elements costumistes hi són menys importants: els protagonistes ja no són «tipus», sinó que estan dotats d'una gran profunditat psicològica. L'element folklòric o costumista hi apareix per inserir-los en la vida del poble i en la seva tradició, però no interessa pel que puguin contenir de pintoresc.

Flor de Card es pot considerar una novel·la costumista, cosa que conver-

Salvador Galmés.

teix el poble de Sant Llorenç en el seu autèntic protagonista. Galmés hi intenta presentar paral·lelament la història d'amor de Jaumet i Angelina i el retrat de la vida de la vila. Una nota premilinar ens situa l'acció: «En el Llevant de Mallorca, dins una vall ignorada i monòtona hi ha un Cardassar. Allà hi he cullida la "Flor" que avui vos present.» Galmés sobretot vol mostrar-nos l'autèntica cara de la nostra pagesia: una cara real, que no es correspon ni amb el pintoresquisme costumista ni tampoc amb el ruralisme tràgic modernista. Li interessa fer-

nos veure, des d'una òptica cristiana, la humilitat i la grisor de la vida, la petita tragèdia intrascendent que la gent del carrer, anònima, pateix. A més, Galmés omple la seva novel·la de referències a llocs concrets de la geografia llorencina: es Pou Vell, diversos carrers del poble (carrer de les Roques, de la Mar, Major, de la Fosca) i altres indrets del poble (la plaça Vella, Can Vicente, el pont dels Encalladors), llocs de fora-vila (l'hort sa Coca Frita, el Coll) i sobretot les muntanyes del terme, que marquen els límits físics del marc de l'acció: «Vers

**erco
leta**
Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**erco
leta**
Gianni Rodari

Imatge de Sant Llorenç.

FLOR DE CARD ÉS UNA MAGNÍFICA FONT D'INFORMACIÓ PER CONÈIXER ALGUNS ASPECTES DE LA CULTURA POPULAR

la tramuntana es dibuixava una petita serra, de muntanyes rònegues, pelades, rocoses: es *Parlament*, el puig més alt, ample, esfèric, hidròpic; *sa Faç*, retirant a una testa humana fora

forja, ajeguda; *s'Esquerda* amb sa gran corona de recingles vermellosos com un bloc d'aram cremat; *es Tresor*, rumbejant en el galter una clapa de grava rossa com la solidificació

d'una glopada d'or fus; *es Puig Agut*, d'una conicitat perfecta i regular, embolcat dins l'ombra projectada p' *es Parlament*.»

El món del poble, tot seguint un tòpic d'aleshores, és oposat al de la ciutat en uns termes de contrast: Palma representa la desnaturalització i la corrupció, mentre que Sant Llorenç és l'estil de vida natural i, en certa manera, la felicitat. Un altre aspecte que marca el retrat de la vida llorencina són les tradicions populars: des dels jocs infantils a les festes tradicionals. Així, l'esment de la Mare de Déu Trobada té un relleu especial. *Flor de Card* és gairebé una espècie de dietari en què es descriuen els diversos costums populars que tenen lloc al llarg de l'any: Sant Joan; les festes de Sant Llorenç, el patró de la vila; les celebracions relacionades amb els treballs del camp; etc. També hi trobam les descripcions de la cuina pagesa, dels jocs infantils (el joc del canonet, els robatoris de fruita, etc.) i de les relacions entre els joves i les al·lotes. Per tot això, *Flor de Card* és una magnífica font d'informació per conèixer alguns aspectes de la cultura popular i de la vida quotidiana de l'època. *Flor de Card* se situa en una època històrica molt concreta: l'etapa de la crisi colonial espanyola. Galmés pretén escriure l'elegia del seu poble, tot descrivint unes formes de vida condemnades a desaparèixer. D'aquesta manera, *Flor de Card* és, per damunt de tot, el seu gran homenatge al poble de Sant Llorenç.

Pere Rosselló Bover

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 971 71 80 37

Baltasar Porcel és el creador d'un dels grans mites literaris catalans de la postguerra, el mite d'Andratx. Així com Josep Pla ho va fer amb Palafrugell, Espriu

amb Sinera, Rodoreda amb Barcelona o Villalonga amb Bearn, Porcel en les seves novel·les reelabora míticament la realitat del seu poble, Andratx.

La construcció del mite d'Andratx en l'obra de Porcel

Amb la seva literatura anirà bastint, text a text, un món nou utilitzant el seu univers, que tan bé coneix. Un univers format per la família, els veïns, les històries i aventures dels avantpassats, els costums i tradicions centenàries d'una contrada que en els anys 40 i 50 vivia completament aïllada de Palma. Construirà, en definitiva, el mite d'Andratx. Abans d'aprofundir en el mite d'Andratx, convé saber ben bé què és. Rosa Cabré, infatigable estudiosa de l'obra de Porcel, s'aventura a donar-ne una definició al text *Història i construcció del mite d'Andratx*. Una definició que ens sembla prou encertada per tal de conèixer els elements més característics d'aquest mite. Escriu: "El mite d'Andratx és la reconstrucció que fa Porcel del món rural, difícil, eixut de la seva infantesa, una lluita per a la supervivència. Un poble que hagué de buscar la seva sortida econòmica pels camins de la mar. D'aquí que el món mític de Porcel sigui el d'uns herois que triomfen en les adversitats, però que a vegades també sucumbeixen als embats de la lluita. Tots ells mostren la glòria de l'home. Un món que, en absència d'homes, administren les dones i que els vells omplen amb els records dels mariners absents i de les seves històries. Un món senzill, quotidià, sovint tràgic, on les creences i les pors atàviques són tan reals i concretes com les que genera el present".

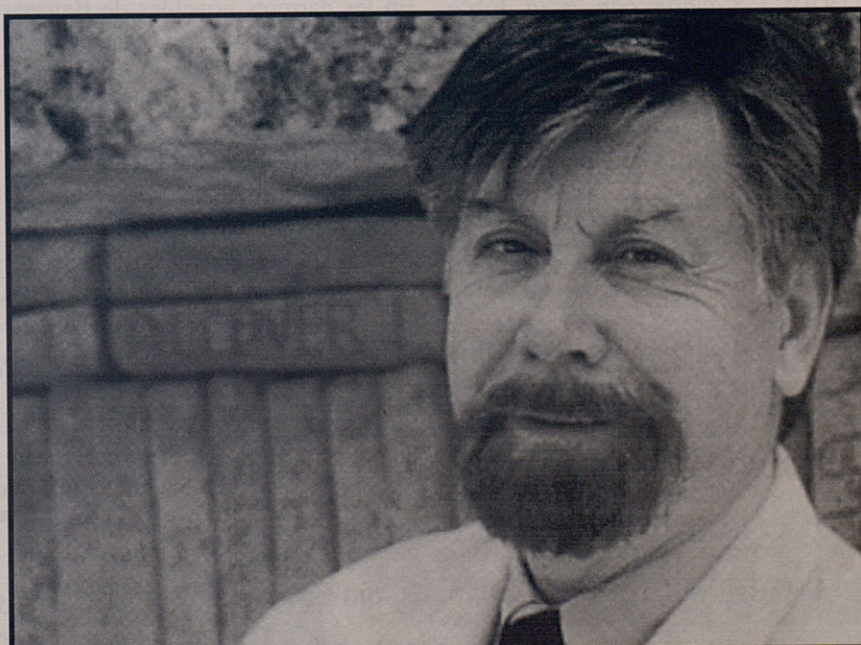
Una vegada definit, convé explicar com neix el mite d'Andratx. L'univers mític que Porcel construeix al voltant d'aquesta vila mallorquina s'inicia amb la primera novel·la, titulada *Solnegre* (1961). L'explicació del mateix Porcel sobre el títol de l'obra ja ens dóna moltes pistes per seguir el rastre del seu procés de construcció d'aquest

mite. "Solnegre és el nom del poble on transcorre l'acció, un nom inspirat per l'escut d'Andratx, que és un sol, tot i que ara diuen que no ho és... Li vaig donar el color negre per afegir-li un significat de tragèdia, que era la mateixa tragèdia que jo sentia". Hi apareixen, doncs, dos elements fonamentals del mite. Per una banda, la inspiració sobre un fet real vinculat a Andratx. Per l'altra, l'afegit per part de Porcel d'aquest element màgic, imaginari, que acompanya el mite d'Andratx.

A la segona novel·la, *La lluna i el Calallamp* (1963), totes les caracterís-

tiques que ja s'apunten a *Solnegre* s'accentuen. Es tracta d'una obra descriptiva, quasi sense argument global, que dibuixa una sèrie de quadres de la vida dels mariners mallorquins. Aprofita ja més l'experiència del paisatge i de la terra i en dóna, d'aquesta terra, una visió que s'apropa a la de Pavese en els seus relats. Perquè, és clar, en la creació d'aquest mite també hi haurà influències. Unes, humanes, com serà la coneixença i relació personal que Porcel mantindrà amb dos escriptors que varen esdevenir de gran importància en el desenvolupament primerenc de l'escriptor: el mallorquí Llo-

EL MÓN MÍTIC DE L'ESCRITOR ÉS EL D'UNS HEROIS QUE TRIOMFEN EN LES ADVERSITATS, PERÒ QUE TAMBÉ SUCUMBEIXEN A LA LLUITA

Baltasar Porcel.

renç Villalonga i el català Josep Pla. D'altres seran, emperò, literàries. Per esmentar només alguns autors, cal destacar el ja mencionat Cesare Pavese, Carlo Levi o els castellans Ignacio Aldecoa i Jesús Fernández Santos. I també l'existencialisme francès de Camus i Sartre.

Amb el parèntesi d'*Els escorpins* (1965) —una novel·la en què Porcel obre la seva narrativa a la literatura de caire ideològic, amb una obra més en la línia del que fins llavors havia fet en el teatre, en què reflectia els seus

bé serà present en la major part de la seva producció de contes, uns contes que qualcunes vegades, reelaborats, apareixen incorporats dins les seves novel·les i que, finalment, es publicaran tots plegats en el recull titulat *Tots els contes* (1984).

A partir de *Les pomes d'or* (1980), tal com escriu Joaquim Molas en la introducció del primer volum de les obres completes de Baltasar Porcel, "el mite d'Andratx es converteix en un simple marc referencial que s'aprima fins a pràcticament desaparèixer.

en la seva trajectòria vital. L'escriptor continua ara el mateix procés literari, però el món que mitifica ja no és el de la vila que el va veure néixer —tot i que hi torna moltes vegades— sinó el del lloc on viu des de 1960.

N'era conscient, Baltasar Porcel, d'estar construint aquest mite? Amb Andratx, l'escriptor no es va proposar d'aconseguir literàriament res: ni escriure'n una novel·la ni oferir-ne un mite. Però va esdevenir. Les raons són diverses. Va ocórrer que Porcel, a Andratx, va tenir una educació literària i unes lectures molt pobres. Així, a l'hora d'escriure, no va tenir més remei que fer-ho sobre allò que millor coneixia: el seu poble, la seva gent, la seva història. Així doncs, les novel·les es construeixen a partir de vivències personals, de gent que coneix, d'aventures que li conten el seus, dels personatges de la seva família...

Però hi ha un altre aspecte. El 1960, Baltasar Porcel deixa Mallorca i parteix a viure a Barcelona. Tal i com explica el mateix autor "tot just arribar a Barcelona, vaig intentar escapar del món sinistre i moralment ofegat de la ciutat refugiant-me en les històries heretades del passat i en el paisatge, que era l'únic que em consolava. Alhora, sentia la pressió de la mort i la destrucció perquè l'havia vist, els meus herois havien mort, i al mateix temps veia una societat que m'emprenyava, que em tancava, i vaig començar a escriure, i tot això jo ho vaig convertir en vivència a través de la gent que havia conegut".

Antoni Planas

A PARTIR DE LES POMES D'OR ANDRATX ES CONVERTEIX EN UN MAR REFERENCIAL QUE S'APRIMA FINS A DESAPARÈIXER

dubtes existencials i polítics— la novel·la *Els argonautes* (1968) serveix per consolidar definitivament el mite d'Andratx. Amb aquest, Porcel ha aconseguit crear un món personal i màgic que fascinarà milers de lectors. El mite d'Andratx dins l'obra de Porcel continuarà després en tota tota la seva esplendor amb les novel·les *Difunts sota els ametllers en flor* (1970) i *Cavalls cap a la fosca* (1975). En aquesta última obra Porcel reprèn el procés d'interiorització iniciat amb *Solnegre*, l'aprofundeix en fabular sobre les arrels familiars i l'amplia amb nous ingredients aventurers i, sobretot, històrics. Serà el cim del mite d'Andratx. Però aquest tam-

xer. I en *Les primaveres i les tardors* (1986) el reprèn i, com Villalonga, el transforma en un producte intel·lectual i abstracte, que es desdobra en dos universos antagònics i, amb tot, complementaris: el d'Orlandis, que simbolitza les forces cristianes, racionals i històriques; i el de Pula, que simbolitza les paganes, màgiques i prehistòriques".

En les darreres novel·les de Baltasar Porcel, el mite d'Andratx ja només és un apunt, un món que apareix lligat al record d'uns protagonistes que ja no es desenvolupen en el paisatge mallorquí, el qual han abandonat fa anys per anar a una gran ciutat, a Barcelona, exactament igual que fa Porcel

salomart s.l.

MANUFACTURES EN PELL I MARROQUINERIA
CA N'ADRIÀ, S/N — STA. MARIA DEL CAMÍ
TELÈFON 971 62 12 15 — MALLORCA

Jaume Salom Bover

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Si haguéssim d'identificar l'essència de les nostres illes Pitiüses, Eivissa i Formentera, amb una persona, aquesta seria, sens dubte, Marià Villangómez i Llobet, considerat avui com el més gran poeta viu

en llengua catalana. Excel·lent prosista és tanmateix a través de la poesia que ha manifestat preferentment les seues experiències, entrellades amb el sentiment del paisatge illenc.

Villangómez, metàfora i mite

Yo voy soñando caminos de la tarde..., Antonio Machado.

Que junts vivíem jo i aquells poemes! Amb ells l'amor, la terra, el somni, Marià Villangómez, de "Amb Antonio Machado".

I tot això amb un llenguatge extraordinàriament expressiu, de vegades enigmàtic, d'una gran riquesa en la creació d'un teixit imaginari que funciona a força de metàfores, un llenguatge que ha fascinat altres escriptors. I d'on ve aquesta indefinible força poètica de marià Villangómez? Vegem algunes opinions.

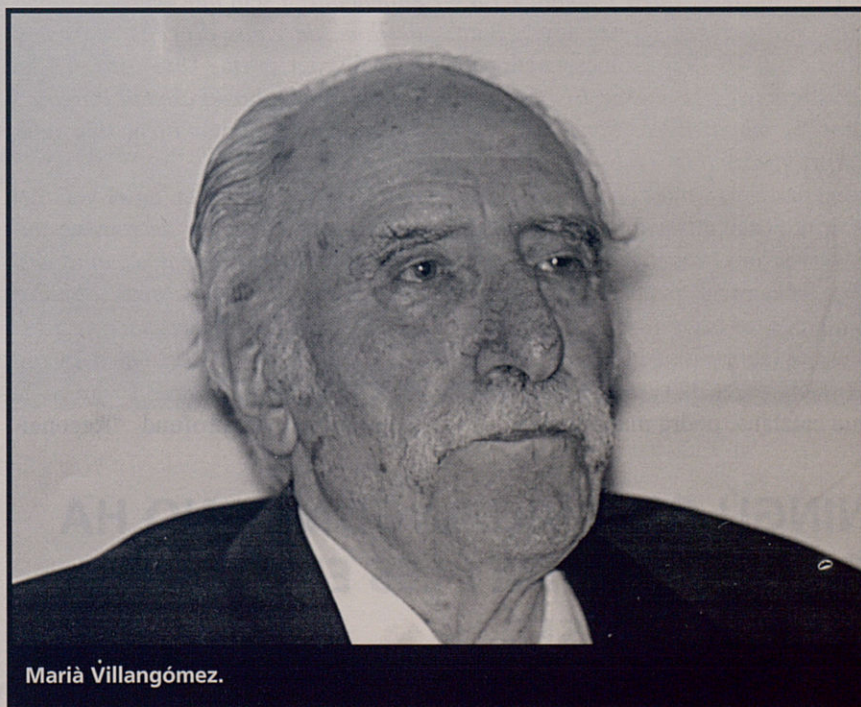
Manuel de Montoliu (1954) veia en la poesia de Villangómez "una mena de panteisme poètic, en una íntima adoració d'un misteri immanent", tramesa en "un llenguatge i un estil personal i humanitzat per ell a força de cantar els més purs i pregonos anhels del cor i de la ment de l'home contemporani". Tomàs Garcés (1969) qualifica la poesia villangomeziana de "lliure i generosa". Miquel Dolç (1972) hi destaca un "sentiment quasi agònic del paisatge", una transparència lúcida i sonora", "un llenguatge depurat, intransigent i noble". Joan Colomins (1980) la veu "tan personal, d'un to càlid, reposat i mig com la seva pròpia veu, tan densa de contingut", i sistematitza com a trets bàsics de la poesia de Villangómez el següent: la continuada reflexió sobre els éssers i les coses; l'observació minuciosa com a element que forma part de la vida del poeta, en un diàleg mantingut amb l'illa, sempre present; la plenitud del domini poètic; la maduresa del llenguatge, aconseguida a partir de "la lluita amb el mot, aquells mots vells que el poeta fa nous a cada moment. Ell veu el seu to humil, i el seu arrelament a la terra i a la col·lectivitat humana, i a la seua llengua catalana, profund i plenament conscient. Bal-

tasar Porcel (1989), finalment, creu que "ningú com Marià Villangómez ha captat la vida, la llum, les entranyes d'aquestes roques perdudes a la mar que són les illes Pitiüses. Hi ha lirisme i èpica en els versos del poeta, hi ha un eco d'angoixa i moments de senzilla plenitud. I l'escriptor mallorquí viu amb el nostre poeta una Eivissa mítica, "habitada pels déus antics de la Mediterrània".

L'obra de Marià Villangómez i Llobet és fruit d'un ambient i una trajectòria vital que l'ha dotat de perfils humans definits per uns valors morals clàssics i intemporals. Nascut el 10 de gener de 1913 en una casa senyoriola de Dalt Vila, la vella i bella Eivissa em-

murallada, des de molt jove es va afeccionar a la lectura i a la poesia. Estudià Dret a la Universitat de Barcelona, on coneix l'obra dels avantguardistes i aprofundeix el seu coneixement de la poesia catalana. El 1933 el *Diario de Ibiza* publica un primer poema seu en català, "Començament de tardor". L'esclat de la Guerra Civil trenca la seua intenció de continuar estudis de lletres. Un món ha donat pas a un altre i l'esperit sensible del poeta es veu doblement afectat, ja que ha perdut també la seua amada. La poesia dóna raó a la seua vida, i és a través d'uns versos elegíacs que expressa al seu "Regrés" l'anhel de pau: *El meu món i la pau per la qual*

MIQUEL DOLÇ DESTACA DE LA POESIA DE VILLANGÓMEZ UN SENTIMENT QUASI AGÒNIC DEL PAISATGE

Marià Villangómez.

EL POETA VA NÉIXER EN UNA CASA SENYORÍVOLA DE DALT VILA

jo vivia,/ tot torna a ser davant d'aquests ulls obstinats,/ on l'amor se m'aboca més amarg cada dia;/ i la seua lluita interna posada en "Escrit al front de combat". Ja has fet la teva casa, dolor, dins el meu cor;/ (...) I et nodreixes, dolor de tot quant jo estimava / als camps dels meus amors le teva fam pastura;/ i afirma, amb ressons romàntics, la seua identitat a "Terra natal". Arrelar, com un arbre, dins la terra;/ no ser núvol endut d'un poc de vent. (...) / Vull escoltar-hi aquest parlar que arriba/ de molt antic als llavis de la gent./ El meu amor, la ferma companyia,/ vull somiar-hi entre la mar i el vent.

El 1942 ingressa en el Magisteri nacional. Exercirà primer a Palma, on entra en contacte amb diversos poetes; a Cornellà, i per fi a Eivissa, a Sant Miquel de Balansat i a Sant Francesc de s'Estany. Viatja i estreny relacions amb el món de la literatura i la poesia i s'esforça a aconseguir una producció poètica pròpia, original i depurada. Publicats els seus reculls poètics inicials, *Terra i Somni* i *Elegies i Paisatges*, els tretze anys a Sant Miquel (1946-1956) són especialment fructífers per a la poesia: *Els dies*, *Els béns incompatibles*, *Sonets de Balansat*, *El cap a la terra*, *La miranda* i bona part dels versos de *Declarat amb el vent*, el seu últim volum publicat de poesia pròpia, a més de l'encisadora i suggerent prosa poètica de *L'any en estampes*, el *Llibre d'Eivissa* i múltiples col·laboracions literàries.

El poeta, ja en la seua estimada llengua catalana, podrà manifestar-se Un

silenci, una illa/ atapeïda i fonda/ ha volgut ésser dita. I "El poema" en llengua compartida es converteix en Torre de cent finestres/ que penetren cent brises/ i un vol d'ocells escampa. La poesia porta una delícia secreta entre els dolors, que fa del goig del poeta part essencial en el seu procés creatiu. "La poesia" és (...) aquesta llum inconfusible/ que diem poesia ni d'ells ni meva, rara,/ gairebé inabastable, secreta i específica.

I contempla, amb amor, la terra que l'ha vist néixer. *Ja veus, Déu meu, amb quina reiteració, amb quina complaença m'aturo damunt les seves coses./ No saben els meus ulls truncar-se a la llum teva,/ ni el meu palp a les formes, ni el cor a un vague somni. És la seua una Mirada tota oberta, companyia/ del cor que rera els seus tresors s'esmuny,/ espais que intenta dir la poesia./ I es despleguen les metàfores. L'encís és un somrís que pren forma i s'esborra als llavis de la vida. I en la clara nit, Són de pedra aquests murs que la llum enllençola? I sent que L'aire ve encès de llum, de cants d'ocells d'aromes. Als ulls del poeta, Una vela era un pètal caigut sobre el cristall l'aigua. I Ben en català, el món illenc duu salobra marina.*

La "Cala deserta" pren en el vers del poeta un ressò mític i de romanç llunyà *Paratge per a semidéus, antigues/ naus i una falla en límits oblidats (...)/ Del mar ve un fregadís de fresques sedes,/ i al pols com el record d'un somni jove, encès. I viu en la seua ànima un profund "Reconeixement"*

ment" de l'etern cicle de la natura i de la creació: Una gran quietud ha penetrat/ la tardor, li ha pres sang i potències/ -mar, vent, geòrgics camps- i amb transparències/ sobre un somni de joia s'ha encantat. (...) Ara et veig des de sempre, eterna imatge,/ terra meva que aculls pau i llavors.

I la terra, la mar i el vent tornen poli-sèmics fins a abraçar i confondre's amb el poeta "Illa fidel": *L'aire que hi coneix sols una vela/ Veuràs el puig, el solc, l'arbre...I jo, enmig,/ altra llum dins la llum, més fèrtil dia.*

Tot un món poètic és recreat per l'expressió d'aquest pensament visual, en un procés que s'origina en un sentiment o una emoció profunda, passa a la percepció —de vegades pertorbada i commoguda— i pren finalment forma poètica per la reflexió amb ment pura. "Ritmes" del poeta, *Declarat amb el vent, vent que esdevé sonor/ quan toca amb fulles, branques...*

El vers villangomezian s'emmotlla a uns valors ètics i estètics: equilibri, harmonia, serenitat, i adopta un to d'emocionada solidaritat i una mesurada sobrietat, resultat de la seua noblesa d'esperit i el sentit de pau i de la disciplina autoimposada, en una militància no violenta per la recuperació i enriquiment de la llengua pròpia i la consciència i autoafirmació de la pròpia identitat. El llenguatge villangomezian ens introdueix en una forma de pensament i de percepció imaginativa, lligada als ritmes de la natura i de la creació. Podríem dir que la seua força poètica rau en la capacitat de combinar a la perfecció elements tan diversos com la inspiració i la tradició, la visió profunda i panteista de les coses i l'erudició.

Marià Villangómez i la seua obra, en una unitat indestruïble, són símbol significant i significatiu del nostre petit món, microcosmos d'un altre més gran. Són valuosa part del nostre patrimoni cultural i lingüístic. I és la seua capacitat per ser llaç d'unió entre l'avui i un passat ja llunyà el que dona a Marià Villangómez la condició de mite, per tant, d'eternitat.

Rosa Vallés

NINGÚ COM VILLANGÓMEZ NO HA CAPTAT LA VIDA I LES ENTRANYES DE LES PITIÜSES

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

GROTRIAN-STEINWEG

Les carreteres mallorquines han assolit un alt índex de sinistralitat –enguany es pot arribar als 160 morts– i tenen unes característiques que les fan llenegadisses i perilloses, a causa del seu traçat i als àrids extrets a Mallorca que es polei-

xen més aviat i fan el trespol més perillós. Per si això fos poc, les principals vies de les Illes estan absolutament col·lapsades, algunes amb intensitat mitjana de trànsit superior als cent mil vehicles diaris.

Carreteres: col·lapsades, perilloses i llenegadisses

Fa tres anys es va encendre l'alarma perquè hi va haver 148 víctimes mortals. Als darrers anys la xifra de víctimes ha baixat sensiblement, però el 1999 s'han registrat ja 135 morts a les carreteres de Balears i la xifra es pot disparar fins a 160 si els sinistres es continuen produint amb aquesta mitjana. La xifra de morts menors de 25 anys s'apropa a la cinquantena, dada també preocupant.

En resum, hi ha unes carreteres amb molts de punts negres, manifestament millorables en el seu traçat, amb molta intensitat de trànsit i un índex de cotxes de 800 vehicles per

cent mil habitants, que és el més elevat de la Unió Europea, segons va manifestar el cap de la Prefectura de Trànsit de Balears, Xavier Coromina, en una compareixença a la Comissió Parlamentària que va tractar la sinistralitat a les carreteres de les Balears l'any 1998. Si a això s'afegeix un territori petit, tenim un còctel realment explosiu.

Una dada que posa de manifest el col·lapse de les carreteres és que, segons fons del Departament de Carreteres de la Conselleria de Foment, 56 trams de carreteres superen la intensitat mitjana de trànsit de 10.000 vehicles/dia. A partir d'aquesta xifra

les recomanacions del Ministeri de Foment assenyalen que s'ha de duplicar la capacitat de la calçada. Es calcula que des de 1997 fins enguany s'ha incrementat en un deu per cent el trànsit a les carreteres. Les darreres dades que es coneixen globalment corresponen a l'any 98 i revelen que més de cent mil vehicles passen diàriament per l'autopista de Llevant, 115.000 per la Via de Cintura, 18.000 pel tram Inca-Alcúdia, 20.000 pel tram Andratx-Port d'Andratx, 30.000 pel tram Santa Ponça-Peguera i 20.000 Palma-Manacor. Aquestes xifres han sofert al llarg de 1998 un increment. Tenint en compte que

A la carretera de Valldemossa hi va haver tres accidents amb víctimes l'any 1998.

estam parlant d'intensitats mitjanes anuals i que a l'estiu el trànsit augmenta, hi pot haver tres mesos en l'any en què aquest trànsit sigui molt superior a aquestes xifres.

És a dir, el primer problema és que hi ha massa cotxes i que aquests circulen també en excés. Als mesos d'estiu es calcula que poden arribar a quasi cent mil els cotxes de lloguer, amb conductors inexperts, que no coneixen els difícils traçats de les carreteres interiors i que estan acostumats a córrer. Amb aquestes carecterístiques, l'alta sinistralitat està més que assegurada.

Les causes dels accidents són en un vuitanta per cent imputables al conductor, això està estadísticament comprovat. Somnolència, excés de veloci-

tat, conduir sota els efectes de l'alcohol o drogues, són les causes més freqüents d'accidents. A això s'ha d'afegir que els cotxes cada vegada són més potents, corren més, i això vol dir més dificultats per controlar el vehicle, i també que els conductors habitualment no són gaire experts. És a dir, els accidents imputats directament al traçat i a les condicions de la calçada no són, segons els experts, gaires. No obstant això, no vol dir que no s'hagin de millorar i molt els traçats, els trespols i les condicions generals de les carreteres, les quals a Mallorca tenen unes condicions absolutament precàries. Basta, per demostrar aquesta afirmació, enfilar la carretera d'Inca o de Manacor i veure que no hi

ha voravies suficients, que els traçats en punts concrets són dificultosos, etc. No hi ha dubte que les carreteres mallorquines i, en general, les de les Balears han de millorar i molt.

Quant a punts negres, s'ha de dir que oficialment a partir de tres accidents amb víctimes, siguin o no mortals, ja es considera punt negre. Seguint aquest criteri hi ha més d'una vintena de punts molt perillosos a les carreteres de les Balears.

Els punts més perillosos estan a la carretera d'Alcúdia C712 amb cinc accidents amb víctimes, encara que el rècord absolut està pels voltants de la discoteca Ku d'Eivissa, a la carretera c731, al quilòmetre cinc. En aquest punt moriren set persones l'any 1998.

SYPE CONSUM

PRIMERA CADENA MALLORQUINA DE SUPERMERCATS

TELÈFON D'ATENCIÓ AL CLIENT: **902 42 42 60**

Una de les prioritats de la Conselleria d'Obres Públiques és acabar amb aquests punts, entre els quals hi ha la carretera de Valldemossa PM 111, que suporta una intensitat de 25.000 vehicles diaris i on hi va haver tres accidents amb víctimes l'any 1998. En aquesta carretera es fan en l'actualitat obres de condicionament del tram més conflictiu. S'ha de millorar i els actuals responsables de Foment estudien la modificació del projecte previst en el Conveni de Carreteres perquè tinguin unes bones condicions de seguretat i un menor impacte ambiental. D'aquesta obra es va fer un projecte de traçat que s'ha revisat i està pendent de construcció. Les modificacions del projecte inicial es faran en el període d'informació pública.

Una altra actuació destinada a la millora de les condicions de seguretat és prioritzar l'ús d'àrids de la Península en lloc del de les pedreres mallorquines. Aquest material més segur ha estat emprat a la Via de Cintura, a les Costes de Xorrijo i a la carretera de Porreres, encara que sigui més car es faran els aglomerats amb aquests materials menys llenegadissos. La Conselleria de Foment té entre les seves prioritats aquestes actuacions a

punts negres i la millora de la seguretat. Han començat les obres de millora del tram de la carretera de Valldemossa més conflictiu i en breu començaran les de la rotonda a la cruïlla Búger-Campanet.

Està també prevista a curt termini la construcció de la rotonda de Campos i una sèrie d'actuacions que tenen com

aviat o ja han començat són la ronda Nord de Ciutadella (Menorca), ronda de Santa Eulària (Eivissa), i les variants de Son Ferriol –desdoblament– Vilafranca, Capdepera i Maó-Fornells. A aquestes actuacions s'han d'afegir també millores a les carreteres de Portinatx i la rotonda de Sant Antoni.

A CURT TERMINI ESTÀ PREVISTA LA CONSTRUCCIÓ DE LA ROTONDA DE CAMPOS

a fi la millora de les condicions de seguretat, com reforços de trespòl, millores de l'enllumenat i construcció d'altres rotondes que constitueixin una bona solució per la redistribució del trànsit i que aconseguen que, en tot cas, les col·lisions, si n'hi ha, siguin a molt baixa velocitat.

En l'actualitat es fan o estan a punt de començar les obres de la variant Sud d'Andratx, la ronda de Son Servera, l'accés a s'Arracó –ja n'han començat les obres– i el de Santa Maria. Altres obres importants que començaran

Les inversions previstes per al 2000

Per dur a terme totes aquestes millores i altres inversions previstes en el Conveni de Carreteres hi ha per a l'any 2000 fins a 8.000 milions de pessetes, segons manifesta el conseller d'Obres Públiques, Antoni Ferrer. La prioritat de la conselleria és continuar amb el conveni, dur a terme les principals obres i donar prioritat a la millora de carreteres com la de Manacor i variants com la de Llucmajor –Campos-Felanitx. En aquest sentit el conseller Ferrer destacà que el que importa, en primer lloc, és millorar aquestes carreteres, i dotar-les de bones condicions de seguretat, d'una voravia adequada i unes millores immediates.

L'any 2000 s'han de fer els projectes concrets, al marge de les millores immediates necessàries, i, en opinió d'Antoni Ferrer, serà a partir de l'any 2001 quan començaran a fer-se les inversions.

Aquest any que ve s'ha de dedicar a la revisió del Conveni de Carreteres, signat el passat mes de febrer entre l'anterior conseller de Foment, Joan Verger, i el ministre Rafael Arias Salgado. El punt més polèmic d'aquest conveni és que es preveuen tres autopistes, la de Llevant (Manacor), Ponent (Peguera) i Central (Alcúdia) a més del desdoblament de la carretera de Valldemossa fins a la UIB, que, de

Rotonda que condueix a Son Ferriol.

fet, fa que es pugui considerar aquest tram com una quarta autopista. El conseller Ferrer destacà que "s'està estudiant la modificació del Conveni" sempre partint d'un aprofitament de les infraestructures ja existents. Segons la seva opinió el que importa és que hi hagi autèntiques carreteres "amb dobles calçades, àrees de serveis, i una millora generalitzada perquè es reparteixi millor el trànsit" i que no hi hagi vies que facin de recol·lectors d'aquest trànsit. En definitiva, s'han de millorar les carreteres existents i dur a terme una forta actuació per eliminar els punts negres i per disminuir la sinistralitat.

La base d'aquestes actuacions és el Conveni de Carreteres que ja s'està aplicant en alguns casos concrets i que es continuarà aplicant en aquells casos en què estan previstes les actuacions que no suposin la construcció d'autopistes. L'acord entre el Ministeri de Foment i la Conselleria preveu una inversió de 57.650 milions de pessetes en set anys, s'havia de co-

mençar el 1999 amb 8.050 milions de pessetes. Però, de fet, la part econòmica del Conveni es començarà a aplicar el 2000, any en què es preveuen de 4.000 a 8.000 milions d'inversió.

Referent a la modificació i el seguiment del Conveni, Antoni Ferrer destacà que ja s'han començat a tenir els primers contactes entre responsables

l'acord deixà clar que "la supressió o addició de trams diferents als prevists requerirà l'aprovació de la Comissió Bilateral Mixta entre la Conselleria i el Govern central per l'aplicació del conveni que també atribueix a aquesta comissió autoritzar modificacions pressupostàries". La intenció del conseller Ferrer és que "el contacte amb

EL CONVENI DE CARRETERES, DEIXANT DE BANDA LES AUTOPISTES, PREVEU DISSET ACTUACIONS DE MILLORA

tècnics de la Conselleria i del Ministeri de Foment per continuar amb l'aplicació del Conveni i arribar a fórmules que permetin la modificació de determinats projectes. El mateix conveni contempla la seva modificació. En aquest aspecte el primer apartat de

els responsables del Ministeri i la Conselleria per l'aplicació de l'acord sigui pràcticament diari".

El conveni, deixant de banda les autopistes, preveu disset actuacions de millora, com el desdoblament Palma-Son Ferriol, o del segon cinturó de

iMac. Ho sentim, no és beige.

El teu Centre Apple és

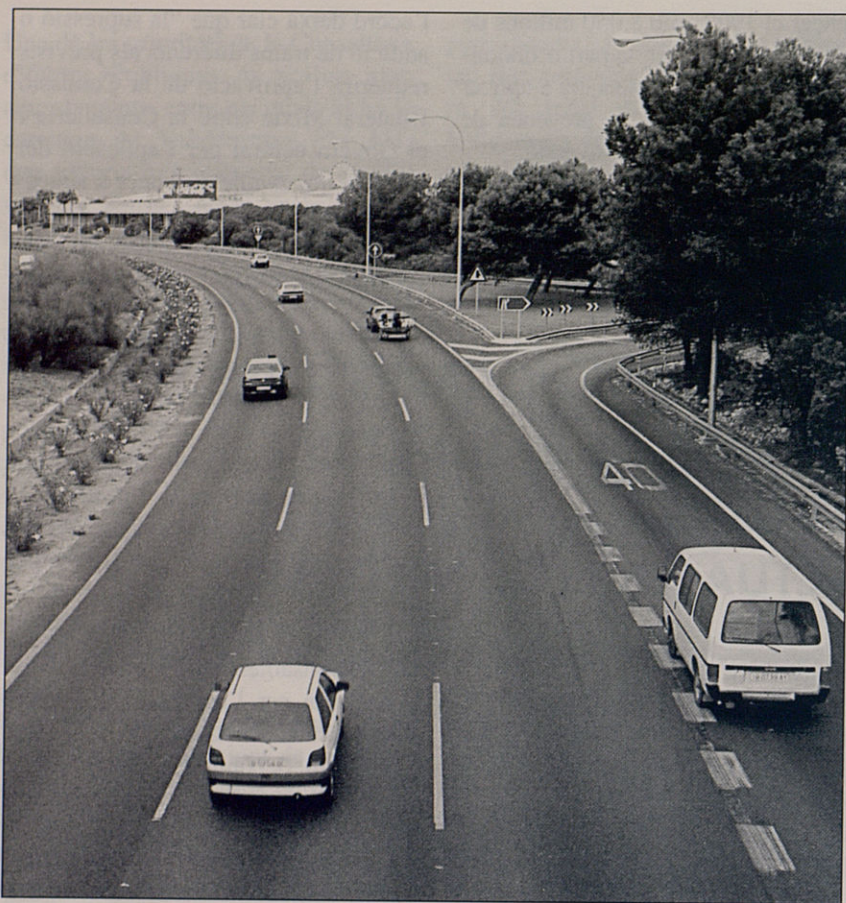

Servei Tècnic
Oficial Apple

Mca. S.L.

Distribuidor
Autoritzat Apple

C/ Sant Joaquim, 9 Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA
Delegació a Menorca: Tel: 971-35.30.98 Mòbil: 639-84.43.28

<http://www.infotelecom.es/xipsmenorca> xipsmca@palma.infotelecom.es

Més de 100.000 vehicles passen diàriament per l'autopista de Llevant.

Palma, la segona ronda a Eivissa, un nou accés a l'aeroport a aquesta illa, i la millora, també a Eivissa, de la carretera de Sant Josep.

A Menorca es preveuen també millores a les carreteres Maó-Fornells i Ferreries, entre d'altres actuacions puntuals.

El pla de transports

Una de les proïritats que ha de tenir el Govern és fer un pla de transports, ara per ara inexistent. En aquest sentit l'enginyer Miquel Àngel Llauger ja va dir a la Comissió Parlamentària que estudià la sinistralitat de les carreteres, i ha reiterat l'opinió següent en

S'HAN D'ESGOTAR LES POSSIBILITATS QUE OFEREIX LA MILLORA DE LA XARXA ACTUAL

Una de les característiques de la xarxa de carreteres de les Balears és la seva complexitat i complicacions en el traçat, que en moltes ocasions correspon a camins antics. També a tot això s'han d'afegir més de sis-cents quilòmetres de carreteres que depenen dels consells insulars i 4.000 quilòmetres que són responsabilitat municipal.

articles i declaracions, taules rodones etc.: "El pla de Transport és, per a mi, urgentíssim, jo som dels qui creuen que primer s'hauria de fer un pla de transports i després posar les carreteres al servei d'aquesta planificació, perquè la carretera només es justifica en funció d'un transport al qual serveix". Respecte del tema de les auto-

pistes, Llauger també destacà en aquesta compareixença parlamentària que "no sé fins a quin punt fer un estudi molt complet de la millora de la xarxa pot fer que sigui inevitable la construcció d'autopistes. El que passa amb totes les autopistes és que per si mateixes generen trànsit. Vaig fer un estudi fa tres anys, amb motiu d'una conferència que vaig fer a la Universitat sobre obres públiques i medi ambient, i quan en els darrers quatre anys la mitjana d'increment del trànsit a les carreteres era d'un 4,5 o d'un 5 per cent, les tres o quatre autopistes d'aquí tenien uns increments mitjans de l'ordre del 26 o 27 per cent. Per què és així? Perquè generen trànsit, perquè avui és més fàcil anar fins a Inca que quan no hi havia autopista. La gent que va a Sineu, no hi va per la carretera vella, hi va per l'autopista d'Inca. Si dins el model que es vol dur endavant hi ha l'articulació d'un eix de caràcter industrial Palma-Alcúdia, pot ser que es justifiqui l'autopista perquè és un eix al quan es vol donar viabilitat. Ara, jo pens que sempre, per fer una infraestructura nova, s'han d'esgotar les possibilitats que ofereix la millora de la xarxa actual, això és el que vull dir".

Llauger, enginyer de provada experiència en temes de transport, també es va pronunciar sobre la millora dels transport col·lectiu, entre d'altres coses per raons de seguretat: "Cada vegada que una persona —manifestà— agafa un autobús i deixa el cotxe, el seu risc disminueix de 20 a 1".

Llauger i altres experts i també responsables polítics han apuntat en diverses ocasions aquestes solucions: millora i aprofitament de les infraestructures existents —per evitar un consum excessiu de territori— i potenciació del transport públic, per motius també d'economia i seguretat.

En definitiva, els responsables de la Conselleria d'Obres Públiques tenen el repte no solament de millorar les carreteres, sinó de no incidir en el deteriorament del medi ambient i millorar la seguretat de tots amb una política de transport adient.

Antoni Oliver

Em demanen una semblança breu de Mn. Bartomeu Bennassar i Vicens. I ho faig gustós. Però endidalat:

no és possible reduir a tan breu espai la peripècia d'una persona significativa per tants motius.

SEM
BLAN
ÇA

Bartomeu Bennassar

Un home de Déu, un home pels altres

No voldria que la crònica ofegués la història. I també em cal dir que el que hi ha a continuació no és objectiu: és la paraula d'algú que ha estat deixeble a l'escola de la vida i company de ministeri, de docència i de treball d'en Tomeu, sempre des de l'admiració una mica distant que les mútues formes de ser ens han imposat. Mirarem de dir-hi qualche cosa, malgrat tot.

En Tomeu neix a Felanitx el 2 de setembre del 1937, en plena Guerra Civil. Tal vegada per això, la passió per la llibertat i la lluita contra totes les formes de violència seran alguns dels trets configuradors de la seva trajectòria de sempre.

Entrà al Seminari de Mallorca ben jove i allà estudia tot el que la nostra tradició cultural considera escaient per a la preparació d'un futur prevere. Parteix a Roma on rep l'ordenació i realitza estudis de Teologia Moral, finalitzats amb el Doctorat sobre un tema relacionat amb els nous reptes amb què el turisme desafia el món que s'està gestant entre nosaltres.

Per a la meua generació, de la qual fou professor abans de marxar a Amèrica, fou la glopada d'aire fresc que s'atreu a dir-nos que valia la pena pensar, esdevenir crítics d'un mateix i de la realitat, que les parets del món eren molt més amples que les del petit univers on vivíem com en una bombolla, plàcidament. No sempre l'entenguérem. Però es troba a l'inici de molts proces-

sos de conversió a la lluita per transformar les coses en la direcció de l'evangeli. Paraula, actitud i testimoni prou oportuns en una circumstància molt diferent a la d'ara i no gaire fàcil per a tot allò que fes olor de canvi i novetat.

La parròquia de Sant Francesc de Paula, l'estada al Perú, la presó de Lima, el retorn a la tasca de professor, ja al nostre Centre d'Estudis, la parròquia de Sant Ferran, la de Portopí, la Delegació d'Acció Social, la parròquia de Son Roca últimament, són altres tantes fites d'un camí fet dins la institució eclesial a la qual ha dedicat les seves capacitats i il·lusions.

Tot això pastat des de la serenor agra-
dosa de Sant
Salvador, al
costat de
la nostra
Mare de
Déu, i
la soli-
tud de
B i n i -
farda li
ha per-
mès

veure les coses, els succeïts i les persones des de la doble òptica de la contemplació i la reflexió científica. En Tomeu és un escriptor prolífic –bon compte en dóna el recull dels títols dels seus llibres i articles– i un mestre de la paraula. Tot sempre al servei de la passió per la veritat sense pal·liatius, tal com l'ha apresat en contacte amb el Senyor mort i resuscitat precisament per haver servit la veritat.

Tal vegada, però, són dos els trets que marquen les coordenades de la seva forma de ser en el món. L'estreta unió entre teoria i pràctica, que l'ha portat, no per inclinació del temperament sinó per opció, al conflicte i a la lluita a favor dels més necessitats. I una coherència indiscutible amb allò que ell creu i diu.

Tot plegat, una persona entranyable, que la timidesa pot fer parèixer distant, sovint dur, però que amaga una immensa capacitat de donació, un fort desig de comunió incondicional, una estranya lucidesa a l'hora de pensar el que passa i ens passa.

Per dir-ho tal com hem començat: un home de Déu; si per això entenem algú que ha fet de la seva vida un servei a un absolut: l'amor que ens fa lliures i crea les possibilitats per a la vida en plenitud. Un home per als altres, en la mesura que aquest absolut es fa compromís eficaç, projecte transformador, esperança compartida des del dolor de cada dia. Mereixedor, sens dubte, del reconeixement de la comunitat eclesial i de la societat que ha malavencat servir.

Teodor Suau

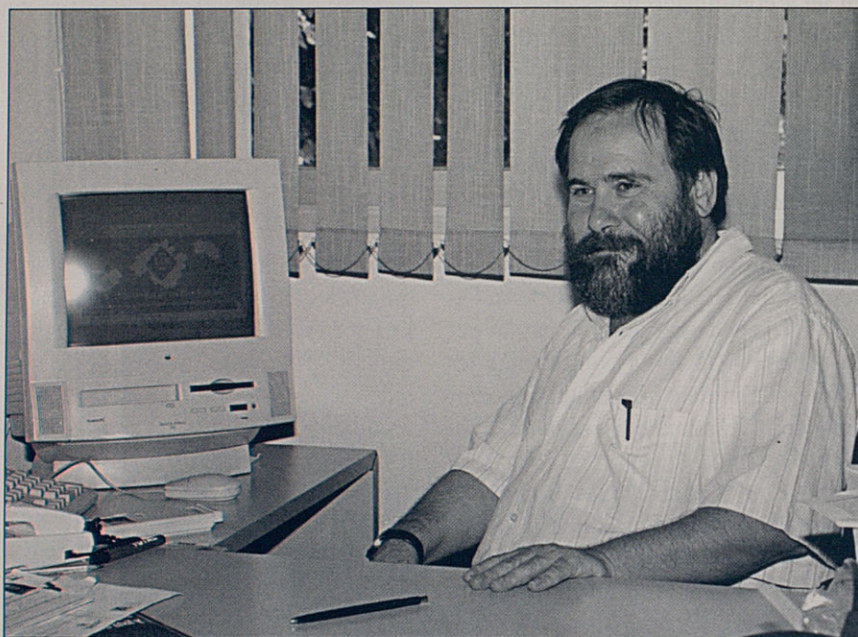
Bartomeu Mulet és una persona inquieta. Es nota a la perfecció en el seu cos, que es vincle nerviós a la cadera. El professor del Departament de Filosofia de l'Àrea de Sociologia de la UIB ha realitzat un petit estudi

sobre *La socialització a la societat de la imatge. La TV i els dibuixos animats*, en què aprofundeix en les complicacions que els dibuixos animats poden suposar per als processos d'immersió social dels infants.

"Amb la televisió, els infants aprenen comportaments nocius"

Bartomeu Mulet, professor de l'Àrea de sociologia de la UIB

Entre les afirmacions que s'hi poden llegir hi ha "Segons la meua interpretació era un muntatge ple d'americanització, on l'anglès era l'idioma fonamental, amb els mass-media funcionant a tota, on la representació cultural dels països proclamada per la diversitat cultural era merament formal o populista, sense vivències d'autenticitat, és a dir espectacle a l'estil dels cors i danses de la secció femenina modernitzada. Ja es pot aprendre anglès a través dels jocs i vídeos Disney expressament ideats per això, a més de considerar-se l'idioma globalitzador, que uneix cultures, sense dir que és una forma d'homogeneïtzació bastant segura. Especialment a partir de l'oci i de la diversió".

Mulet al seu despatx de la UIB

Quina és la preocupació sociològica per les noves formes de culturització provocades per les innovacions en les formes de comunicació?

És complicat. La nostra tasca no té encara el reconeixement acadèmic i públic que es mereix, però el que sí és cert és que som persones preparades per divulgar el punt de vista científic sobre la societat actual. I és precisament aquesta societat la que està evolucionant constantment, la que presenta noves formes de socialització. Una de les més importants és la imatge, que presenta una conjugació entre l'acoblament tecnològic i el capital. Ens preocupen molt les contradiccions que veim en les imatges que s'emeten perquè no sempre ens mostren el que és realment.

Quins problemes comporten per a la socialització aquestes noves for-

mes de comunicació a través de la imatge?

El problema de la socialització és que a través d'aquestes imatges hem de forjar la identitat i la cultura dels infants. A mi no m'interessa una societat instrumentalitzada, crec que la sociologia és una eina de crítica social. Jo crec que hem de preveure la realitat del futur i la sociologia ha de fer tot un seguit de canvis per consolidar-se. El problema principal per a la socialització és que els actors es prenen com a models d'actuació i que són actors és una cosa que s'ha de tenir molt present. Les persones actuen, interpreten i fan coses que fugen del

control de la gent, tenen totes aquestes possibilitats i aquest és un dels problemes contra el qual hem de lluitar, la televisió presenta models diferents als que existeixen en la realitat.

Quin paper té l'educació en tot el procés de socialització de l'individu?

L'educació és un dels elements fonamentals de la societat. L'educació és una de les grans eines de socialització perquè serveix per transmetre coneixements. Principalment, la socialització és això, rebre coneixements per part dels individus. El que passa és que hem de deixar ben clar que educació no és tan sols l'escola. La forma

“ Disney és perillosa per a la socialització ”

de transmetre els coneixements d'una cultura es fa en molts d'àmbits socials, el que passa és que l'escola és molt important perquè ensenya els nins la importància de la necessitat de la relació. Els ajuda en la mesura que fa que es formin grups, això és molt important per adquirir hàbits socials. Tampoc no hem de deixar de constatar que en el nou tipus de societat en què vivim hi ha moltes de relacions vitals que es van perdent. Els nins juguen de cada vegada menys al carrer i quan ho fan s'agrupen de forma conflictiva, la societat està més deshumanitzada i fins i tot el paper de l'educació està qüestionat. El carrer és, de cada vegada més, substituït per la televisió com a forma d'entreteniment i això és perillós perquè els infants prenen com a models molts de comportaments nocius. La nostra televisió és una televisió violenta, on els insults i les agressions són a l'ordre del dia i els nins ho assimilen amb molta facilitat i fins i tot ho troben normal. Ells se socialitzen a través dels comportaments observats a la televisió.

“ Els actors es prenen com a models de comportament reals ”

Disney és perillosa? Ho deim perquè vostè afirma que “l'imperi Disney és una estratègia que volia popularitzar, en el context de la infància amb la complicitat dels adults, la capacitat lúdica dels nins/es generant una espècie de cultura popular infantil a partir de l'espectacle audiovisual sensibler”.

Des d'un punt de vista de socialització i cultura, sí. Disney no és un perill físicament, però sí des d'un punt de vista psicosocial. Disney provoca la concentració en la imatge, juga amb la innocència dels nins, amb l'atracció que produeixen els seus productes i els desvincula de les coses, descontextualitza la realitat i aquest efecte és molt important. “Disney no tan sols vol arribar als infants i preadolescents a través de la TV o els vídeos o dels

jocs d'ordinador, sinó a través de les escoles per institucionalitzar progressivament la seva relació mitjançant viatges i per organitzar formes de participació que tenen el seu colofó en fòrums infantils a nivell internacional, als diversos parcs temàtics que posseeix”. Disney és perillosa perquè està intentant instrumentalitzar la societat, s'està ficant en la vida quotidiana, fins i tot en les festes populars, en les músiques... Això fa que els infants perdin el sentit de la realitat.

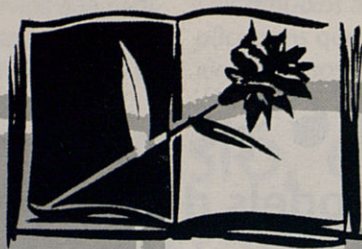
És greu la substitució de les formes tradicionals de socialització per la imatge i més concretament pels mitjans de comunicació de masses?

Sí, perquè tot fomenta l'espectacle. Es produeix una acumulació d'imatges que fan perdre la qualitat de la realitat, fan que els infants perdin la perspectiva de la realitat. És necessari que els nins i joves tinguin una participació més real en els fets i esdeveniments. La televisió suposa passivitat i el més perillós és que està canalitzant les formes de participació no institucionals dels individus en la seva societat. Això comporta una pèrdua molt gran de la càrrega vivencial de les persones. Avui dia, anam de cap a una societat superentronitzada en què només coneixem punts de vista de coses que no palpam. El nostre problema és que ens pensam que la informació és essencial i de vegades en rebem massa, tanta que no la podem canalitzar. A més a més, el fet de pertànyer a una cultura altament urbanitzada tampoc no ajuda. Es veu clarament en les converses per ordinador, en les tertúlies (*chat*) que estan tan de moda. L'ordinador és un artifici que ens fa perdre el sentit vital per conivir de forma més virtual, a través de relacions impersonals.

Sebastià Bennassar

Mulet ha realitzat l'estudi *La socialització a la societat de la imatge*.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rul-lan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25
C.P. 07005

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

Joan Oliver Araujo

**"S'ha de tancar el model autonòmic
i definir una llei de Govern
dels consells insulars"**

Antoni Oliver

Joan Oliver Araujo (Palma, 1959), catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat de les Illes Balears, opina sobre la reforma de l'Estatut

d'Autonomia i sobre el model jurídic de la Comunitat Autònoma i el tancament definitiu de l'Estat de les autonomies.

Com valora la reforma de l'Estatut d'Autonomia que està en vigor des de fa uns mesos?

Em varen demanar opinió sobre aquest tema i després hi vaig fer una conferència. La revisió va començar l'any 1997 quan es va plantejar cap on es volia caminar amb la revisió de l'Estatut. Es va crear una ponència en el Parlament que es va torbar quasi dos anys a acabar els seus treballs i aprovar-los. Llavors hi havia tres models, deixant de banda els models històrics. Hi havia el model canari, que s'acostava molt als històrics; el d'Aragó, que havia ampliat competències i aconseguit el reconeixement de nacionalitat històrica, i el de Castella-la Manxa. Estudiant aquests models es posava de relleu que el pro-

part de les seves reivindicacions, i a Castella-la Manxa s'aplica un model que serveix per a totes les altres comunitats que no tenen aquesta capacitat de pressió, és a dir, on no hi ha una força nacionalista que pugui tenir un pes. Amb aquest plantejament aquí vàrem quedar molt limitats, encara que amb una certa capacitat de maniobra.

Quin va ser el plantejament?

Les possibilitats eren poder modificar l'elecció de membres del Parlament i dels consells insulars, perquè, d'això, Madrid en *passava*, els era igual. Així, es va abordar el tema de la doble condició de diputats de membres del Parlament i dels consells insulars. A mesura que els consells han tingut més competències, s'ha demostrat

Menorca entenen que si no eren parlamentaris i només macroregidors en el consell insular perdien protagonisme, mentre que els de Mallorca estaven d'acord en el fet de separar les llistes. Això va provocar una situació en què la llista és única i uns han de renunciar a ser diputats, per ser membres del Govern, portaveus parlamentaris, i després hi ha un contingent per renúncia i això provoca que hi hagi situacions poc clares i que aquesta situació respongui a un afany de resoldre algun problema concret en lloc de respondre a un plantejament seriós.

Quant a competències?

S'ha augmentat el nivell competencial moderadament i s'ha rebutjat el tema de la nacionalitat històrica. La veritat és que ser nacionalitat històrica no suposa que es tinguin més o menys competències. La Constitució diu que Espanya està composta per nacionalitats i regions. Això vol dir que o bé són nacions que no tenen estat o bé que són regions amb molta consciència d'identitat, però no és un terme que tingui conseqüències jurídiques immediates, és una forma d'afirmar la pròpia identitat envers altres pobles d'Espanya. Crec que les Illes Balears, que tenen llengua pròpia, dret foral propi, una història pròpia, que fins i tot han estat regne, són una nacionalitat històrica i era un greuge comparatiu gratuït no voler reconèixer el fet de nacionalitat històrica. A més, això no tenia conseqüències econòmiques, és a dir, és gratuït ser nacionalitat histò-

“ Els models autonòmics han estat diferents segons la capacitat de pressió de cada C.A. ”

cés a les comunitats anomenades de via lenta, el qual havia de ser igualador, s'ha convertit finalment en diferents models segons la capacitat de pressió de cada Comunitat Autònoma. Les Canàries tenien uns diputats a Madrid que eren bàsics per governar i aconseguir les seves reivindicacions quasi al cent per cent. A Aragó, el PAR dona suport al PP i aconsegueix

que no era compatible, perquè les institucions han de fer més feina. Era necessària una modificació. El que propugnàrem molts de professors, entre d'altres Andreu Ribas, que ja és mort, o Avel·lí Blasco, va ser el model canari, on hi ha dues llistes, una per cada illa i una altra per al Parlament. Això va topar amb el fet que els representants d'Eivissa i Formentera i

Roldan

Cream espais per conuiu

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orell i Calmarí - Tel. 971 290 922

rica. Crec que després, tant el PSOE com el PP, se'n varen mig empegueir i posaren excuses com que no s'havia consensuat el tema, etc. El PSOE va dir que no volia rompre el consens. Crec que aquest aspecte s'ha de reformar igual que la composició dels consells insulars. Hauríem d'anar a un model més insularista i acceptar que hi ha un fet diferencial, unes peculiaritats pròpies i que s'atribueixi un valor a aquest fet —aquí podem entendre com aquest *fet* la llengua, la història, el dret, el règim fiscal i la insularitat. El fet de ser illes provoca una diferència respecte a Andalusia o Castella, per exemple. Hi haurà un moment en què aquests processos s'hauran de tancar, s'ha arribat fins aquí i es tanca el model. El president Pujol va dir que ell faria unes reivindicaciones en la propera legislatura i que serien les darreres, s'hauria assolit el model definitiu, i que ell no volia passar a la història com el gran reivindicador. Això és molt positiu, perquè suposa concloure el model autonòmic i aquest tema no es converteix en una discussió permanent. És lògic que hi hagi qualche retoc. A l'Estat Federal americà es donen moviments centrífegs i centrífugs, és a dir, que a vegades augmenta el poder dels estats i d'altres disminueix, però aquest no és el nucli de la discussió política. Aquí aquest no hauria de ser el nucli de la discussió política.

Com es pot tancar aquest model?

Això suposaria que les comunitats històriques, Catalunya i el País Basc,

Oliver Araujo és catedràtic de Dret Constitucional de la UIB.

possiblement també Galícia, tindrien un estatut amb màximes competències i les altres catorze quedarien anivellades també amb el seu model màxim, que pot ser el valencià o el canari o l'andalús. Si les comunitats històriques tenen dret a unes competències màximes, les altres també en virtut d'un pacte amb aquestes comunitats i l'Estat. És absurd mantenir quinze negociacions aïllades i s'hauria de definir aquest màxim competencial. Hi hauria tres comunitats amb unes condicions especials —Catalunya, País Basc i Galícia— i unes altres en què es pactaria un màxim també, en què es tindrien en compte fets diferencials. Si això es tancàs així, l'Estat espanyol seria el més descentralitzat

d'Europa, acceptant que hi ha aquest fet diferencial, que no vol dir cap greuge, sinó que s'ha d'acceptar que Madrid està més còmode dins l'Estat espanyol que Catalunya, per exemple. Això s'ha d'acceptar si es vol mantenir l'Estat unit i que tothom s'hi senti còmode.

Les Balears estarien entre les catorze restants?

Crec que sí i tindria com a fet diferencial la insularitat. No crec que en aquest moment concret això pugui ser d'una altra manera. Si hi ha diputats nacionalistes, pot canviar la situació, però s'ha de parlar sempre de moments concrets i crec que, ara per ara, podem estar molt contents si aconse-

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre • Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

guim un nivell com el dels canaris, que suposaria duplicar el nivell competencial i el finançament econòmic. Pensar que nosaltres puguem tenir un règim fiscal com el basc no és realista, estam parlant des d'un punt de vista pragmàtic i amb l'actual legislació, sense qüestionar l'actual marc legal ni posar en qüestió l'Estat espanyol, cosa que suposaria un plantejament diferent. Parlant amb l'actual Constitució i Estatut hem d'aspirar al màxim sostre competencial, hem d'estar al cap de les comunitats que varen accedir a l'autonomia per l'anomenada via lenta de l'article 143 de la

serà la comunitat millor la que tingui més bons polítics, uns polítics que sàpiguin administrar millor. El fet que les Balears tinguin les competències de Sanitat no vol dir, forçosament, que els malalts de les Balears estiguem més ben atesos, ho estaran si la competència està més ben administrada. Aquí el greuge comparatiu no és un greuge quant a drets, sinó a transferències dels estats a les comunitats autònomes. Sempre pot dir Extremadura que per què ells, sí, i d'altres, no; però no comprendre que Catalunya i el País Basc tenen un perfil molt més allunyat de l'espanyol tipus

nya, i, a l'Estat espanyol, el Senat no hi pinta res i es tria per províncies. Només hi ha uns senadors triats per les comunitats. Els federalismes avui tots són simètrics, és a dir, que s'ha fet una distribució de competències i són iguals per a tots els estats membres de la federació, quan hi ha un problema resol un tribunal superior. A Espanya els federalistes eren els més nacionalistes i la dreta era més antifederalista, ara passa al contrari. Els qui no són federalistes són els nacionalistes i els més centralistes ho són. Per què els nacionalistes no volen ni sentir-ne parlar, de federalisme? Perquè implica igualtat competencial. Hi ha autors que han pensat que a Espanya és complicat per governar i les polítiques centralistes no han acabat amb els nacionalistes. A l'hora d'organitzar aquest Estat n'hi ha que pensen que el federalisme és una fórmula aplicada pertot, però a Espanya hi pot haver una situació en què hi hagi comunitats que sense rompre amb l'Estat es poden sentir agreujades amb aquesta igualtat. Llavors es pot aplicar un doble sedàs i unes comunitats tindran unes determinades competències i d'altres, no; és a dir, que el federalisme serà asimètric. Voler aplicar una igualtat absoluta implicarà el rebuig de determinades comunitats i s'han de cercar aquestes fórmules perquè tot hom hi estigui còmode. Anam cap aquí i això implica dues coses: acabar la distribució de competències d'una forma racional i reformar el Senat, perquè representi les comunitats i competències en política territorial i

“ Pensar que nosaltres puguem tenir un règim fiscal com el basc no és realista ”

Constitució. La Constitució no preveia tot aquest procés que s'ha produït. El que preveia és que totes les comunitats rebrien un nivell bastant més baix de competències i que les del 143 en cinc anys s'igualarien a les històriques. Han passat quinze o setze anys i no s'ha tancat el procés, d'igualació res de res i, a més, s'ha vist que la igualació podria fins i tot crear problemes. S'ha d'acceptar que hi hagi un nivell competencial diferent. D'altra banda, que una comunitat tingui moltes competències no vol dir que sigui millor que una altra,

que els extrems és negar una realitat, i el dret no pot negar la realitat. Si es vol fer un estat federal, no es podrà acomplir una de les característiques del federalisme, que és la unitat de competències, és a dir, que tot hom ha de tenir les mateixes competències.

Ara ja es parla de federalisme asimètric.

No estam en un estat federal perquè el Senat no té el paper que hauria de tenir en aquests tipus d'estat. El Senat és elegit pels estats federats a Alemanya,

restaurant

Es Pati de Montuiri

Cra. Montuiri - Sant Joan, km 0,7 • 07230 Montuiri (Mallorca)

Tel. 971 64 67 64 - Fax 971 64 67 47

hotel rural

Es Figueras Nou

perquè tingui un pes decisiu. Això es podria fer amb una reforma constitucional, que no exigeix referèndum, i per consens. Ara el Senat només serveix per col·locar 250 polítics ja amortitzats i que seguïn allà, sense fer res o només feines com comissions d'estudis, i és també una cambra de segona lectura, però les lleis després han de tornar al Congrés.

Hi ha un altre tema que en aquests moments està molt d'actualitat i és el del model territorial de les Balears que ara es debat a causa que el Pacte de Progrés ha recollit els plantejaments insularistes d'Unió Mallorquina. Què opina d'aquest assumpte? Fins ara els consells insulars eren ens d'administració local. Hi ha dues teories. Uns diuen que és un ens local i, d'això, no n'hi ha cap dubte, perquè la Constitució així ho diu quan parla de diputacions i províncies, afegeix consells insulars, per tant, no hi ha discussió sobre que és un ens local. Hi ha professors que diuen que els consells són purament un ens locals. És a dir, que això és un tassó i posar-hi més aigua o menys aigua no vol dir que deixi de ser un tassó. Si en un ens local poses més competències no deixa de ser un ens local. D'altres defensen, com és el cas de Bartomeu Colom, que tenen una doble naturalesa, per una banda un ens local, un macroajuntament, coordinador d'ajuntaments de cada illa, i d'altra banda una dimensió d'òrgan de govern de l'autonomia. Això es veu molt clar ara que amb el Pacte de Progrés s'accen-

Joan Oliver diu que "aquí no es pot parlar de nació balear".

tuarà aquest aspecte d'òrgan de govern autonòmic. De fet, el model que impulsa Unió Mallorquina en el consell distingeix entre l'Administració local i el que és Govern de Mallorca. Fins i tot es creen figures noves en el sentit que una part del Consell es regirà com si fos un ajuntament, els consellers seran responsables d'una àrea i hauran de ser electes i també hi haurà consellers que actuaran com a membres del Govern de Mallorca i seran nomenats membres d'aquest govern, però no seran electes. Això pot dur a una situació en què el Govern autònom es quedi sense competències. Amb les competències no es pot fer el miracle de la multiplicació dels pans i els peixos, quan el

Govern deixa de tenir una competència, idè ja no la té.

Això necessitaria una reforma legislativa?

S'hauria de crear una llei de govern dels consells insulars, que no està feta, o s'hauria de modificar l'actual llei de consells insulars. Ara aquests nous consellers actuen com a assessors en matèria d'urbanisme, etc., però la idea és crear aquesta llei nova o modificar la que hi ha perquè es creï aquesta estructura, que seria distinta al consell insular com a ens local. És a dir, que hi hauria una doble dimensió. D'una banda, farien el paper de coordinació d'ajuntaments, de polítiques locals, etc., i, d'altra banda, governa-

**Viajes
MARTEL S.A.**

OFERTES

Pont de la Constitució

Creuer. "Grans i Petites Antilles". Sortida: 5 de desembre. Arribada: 13 de desembre.

Vol directe des de Barcelona - Guadalupe - Barcelona. PREU: 252.000 PTA

Vols directes des de Palma. Marroc 4 nits: 73.900 ptes. / Brussel·les 5 nits: 74.900 ptes.

Praga 4 nits: 81.900 ptes. / Roma 4 nits: 57.900 ptes.

(Taxes d'aeroport no incloses)

Informes i reserves: OMS, 50-B. Box 696 • 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 • Fax (971) 72 69 42 • e-mail: www.viajesmartel.com

Oliver Araujo diu que en les competències no es pot fer el miracle dels pans i els peixos.

ria Mallorca com a ens autonòmic. Això implica deixar el Govern amb molt poques competències. En definitiva, s'ha de plantejar si es continua essent una sola comunitat autònoma o tres, una per cada illa. Si es diu "volem ser el Govern de Mallorca", està clar que això no vol dir "volem ser el macroajuntament de Mallorca", sinó que això apunta que, dins l'Estat espanyol descentralitzat, aquest govern vol assumir les competències que es transfereixen a les Balears dins Mallorca. Si el Govern accepta aquests plantejaments, haurà de quedar com un coordinador dels respectius governs insulars. Perquè el que es fa a Mallorca s'ha de fer també a la resta d'illes. Es volia evitar que hi hagués un Govern balear i no tres petites comunitats autònomes confederades, perquè es pot arribar a aquesta situació des del moment que l'article 39 de l'Estatut permet transferir-ho quasi tot als consells insulars, no hi obliga, diu que es podrà transferir i fins ara, tal vegada,

aquest article s'ha desenvolupat en un cinc per cent. El poder real, si es va per aquí, el tindran els consells insulars i el Govern tindrà un paper institucional, de representació davant Madrid, coordinació, etc. Anam per aquest camí. Al final d'aquesta legislatura es podrà dir que el Govern de Mallorca serà el Consell Insular. Això és bo o dolent? La veritat és que dependrà de si els ciutadans viuen millor o pitjor, de si hi ha una bona administració o no. En política les coses no es justifiquen per si mateixes, sinó pel resultat. La política no és com l'art, que es justifica per si mateix, un quadre és bo independent de qui l'hagi fet, en política això no va així. Això serà bo si els ciutadans viuen millor.

Respecte d'això, els consells insulars tindran la capacitat d'administrar bé les transferències i supòs que acceptaran un cert control per part del Govern, més que un control, una coordinació.

“ S'ha de plantejar si es continua essent una sola C.A. o una per cada illa ”

Això crea el problema de tenir un president, el senyor Antich, de la Comunitat que no troba el seu lloc, jurídicament parlant.

Té uns compromisos molt forts amb el PSM, EU-Elis Verds, UM, sindicats, etc. que no pot defugir.

Em referia que a Mallorca es pot encobrir la figura d'Antich i de la presidenta de Mallorca, Maria Antònia Munar.

Bé, això pot ser. La tesi de Josep Ma-

ria Quintana era que s'havia de suprimir el Consell de Mallorca, és a dir, que el Govern faci de Consell a Mallorca. No estic d'acord amb això, però pot succeir que a Menorca i Eivissa es distingeixi millor el paper del president i dels consells, i que a Mallorca quedi més confús. D'altra banda, aquí no es pot parlar de nació balear, la gent s'identifica amb l'illa. Això crea un problema als partits nacionalistes i cau en la indefinició, perquè a l'hora de dir quina és la nació no sabem què dir. El nacionalisme vol dir tenir clar quin és el territori i que aquest territori ha de ser independent, en cas contrari és regionalisme, el que passa és que el terme regionalisme sembla ara passat de moda. Però, aquesta seria una altra qüestió. PSM i UM no diuen quin és l'àmbit territorial de la nació. UM a vegades diu que la nació és Mallorca, i això ho ha dit Maria Antònia Munar; però, per motius electorals, també diuen que són les Balears. El PSM tampoc no es defineix, i no diu si parla com a nació de Països Catalans, Mallorca o Illes Balears, i hi ha una indefinició en aquest tema. Arzallus i Pujol tenen clar quin és el territori i que volen ser independents, encara que conjunturalment hagin de passar per vies intermèdies

d'acceptació d'un marc jurídic determinat. Els nacionalistes d'aquí no ho tenen tan clar, no s'acaben de definir en aquestes qüestions. Parles amb persones del PSM i, si els estrenys massa, arriben a dir que la nació és Balears, però saben que això és un concepte basat en la circumscripció electoral, no concreten. També pots demanar al PSOE què vol dir ser socialista, què és pagar un poc més d'IRPF. Arriba un moment en què les coses es qüestionen o perden el seu sentit originari.

“*Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.*”

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietut i vocació de suport a les diferents manifestacions culturals, FECSA-ENHER patrocina la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ, a la vegada que les felicita per la seva contribució a la divulgació de la nostra llengua.

FECSA-ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

Tot just que es produí la formalització del Pacte de Progrés al Govern balear es va comentar que aquest "suposava la victòria dels vençuts el 1936". El periodista Joan Marí,

en un encertat article, parlava de la referència que havia fet Joan Marí Calvet respecte de la identificació entre Pacte de Progrés i Front Popular.

Pacte de Progrés versus Front Popular

La primera afirmació la va fer el dirigent socialista Andreu Crespí. No endebades Andreu Crespí és fill d'una d'aquelles famílies que van patir amb escreix la repressió franquista. El seu pare Andreu Crespí, durant la Segona República, fou un dels millors líders de l'esquerra mallorquina. La seva mare fou una d'aquelles poques dones que va agafar el tren dels aires alliberadors per a la dona que es donà aleshores; fou una de les primeres mallorquines que anaren a un institut i que entraren a la universitat espanyola. A més, tota la seva vida va portar el segell d'aquell esperit que va empènyer la Segona República.

Així no és difícil d'entendre l'afirmació feta per Andreu Crespí fill. Una manifestació que tot d'una va matisar el nou president del Govern balear Francesc Antich dient que "el pacte no s'havia fet contra ningú". Un matís escaient per no provocar nervis en aquells sectors, pens que minoritaris, que encara pensen en clau dels anys 30. Entre aquests es trobaria l'expressió del Consell d'Eivissa i Formentera, el senyor Marí Calvet, que, com digué molt bé Joan Marí, emprà la comparança entre el Pacte de Progrés i el Front Popular amb mala bava; és a dir, en el sentit contrari de les paraules de Francesc Antich. Tot això podria semblar anecdòtic, si no fos per la

repetició i per les expectatives polítiques que podria generar entre els votants dels partits que integren el Pacte, com també entre aquells que puguin tenir por davant possibles accions del Govern balear i dels consells. En primer lloc, cal assenyalar que, si emotivament es pot acceptar la referència, no es pot acceptar en termes polítics.

El Front Popular –coalició d'esqueres que governà durant un petit període de la Segona República tot i que a Mallorca portà un programa moderat–

Es tractava d'una societat en què pujar en l'escala social i econòmica era quasi bé impossible, llevat d'aquells que accedien a l'exèrcit o a l'Església. Idò bé, el Pacte de Progrés no pretén ni desitja fer cap canvi radical, no pretén transformar la societat en termes revolucionaris; el que vol és fer-hi una sèrie de modificacions per equilibrar de forma adient la nostra societat del capitalisme avançat. Les Illes Balears avui gaudeixen del nivell de vida més alt de l'Estat, passa per un moment econòmic positiu i se sap que aquesta

Les Balears amaguen una polarització econòmica i social que resta elements a la classe mitjana

pretenia, almanco entre una bona part dels seus integrants i simpatitzants, generar un canvi social, una transformació social d'alta volada. Les circumstàncies sociopolítiques d'aleshores així ho afavorien amb una polarització quasi extrema des del punt de vista econòmic: un poble pagès, obrer, amb pocs recursos econòmics i una minoria gran propietària, que ho dominava tot des del poder econòmic fins al polític a través del caciquisme.

situació es basa en l'activitat turística, que amb tots els seus defectes ha portat aquest progrés. No cal oblidar, emperò, que aquest no és el millor món possible, ja que rere aquesta imatge genèrica i en certa mesura estereotipada, les Balears amaguen, com tot el món actual, invadit pel neoliberalisme dominant, una polarització econòmica i social que tendeix a restar elements a la classe mitja, que passarà o ja ha passat a un escaló més baix.

Optica Suix

 MULTIOPTICAS

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

És veritat que aquell procés econòmic al qual ens referim s'ha desenvolupat amb grans excessos, uns excessos que ara vol aturar el Pacte de Progrés, per la qual cosa compta amb el suport de la majoria de la societat, inclosa bona part del sector turístic; conscient que continuar amb la dinàmica que s'ha donat fins ara només pot portar a fer malbé el sector i tota l'economia de la Comunitat. La consciència ecològica és general i ja hem començat a entendre que Mallorca no pot augmentar els seus quilòmetres d'autopistes, ni el nombre de cotxes per habitant i que, per tant, és bo cercar i potenciar els transports alternatius, com ara el tren. De tot això, se'n pot deduir que qui corre més perill és el sector immobiliari i el sector de la construcció. Certament, hem de pensar, i així ha de ser, que aquestes activitats es veuran limitades; això és que se'ls adjudicarà una reducció de la seva expansió, però mai un fre total. Hi ha una consciència massa clara que, rere aquests sectors, s'hi generen mils de milions, que són, ens

agradi o no, la base de la nostra economia. El seny ecologista pot ser demana un creixement zero, però aquest no serà l'objectiu del Pacte de Progrés.

El Govern balear sap que, en lloc de la polarització econòmica que regnava als anys trenta, ara tenim un bon estrat social ocupat per una classe mitja més o menys benestant, la qual vol que se li conservin les seves fonts d'ingressos. A més, l'individualisme que ha portat el progrés econòmic i la cultura postmoderna provoca que aquesta classe mitja no es fixi gaire en les borses de pobresa que hi ha dins la nostra societat. Si més no, el que vol en aquest sentit és una actuació assistencial i això també compta dins la dinàmica política del Pacte de progrés. Des de fa molt temps s'ha dit que el progrés econòmic ha avortat el germen revolucionari dins la nostra societat. Èticament parlant, òbviament no és bo, i n'hi ha que pensem que s'hauria de capgirar més la política, a la nostra terra, però l'ambient descrit impera i és a aquesta majoria

que vol servir el Pacte de Progrés. Per tant, de Front Popular res. L'únic àmbit on por haver-hi una coincidència amb el Front Popular, i encara amb matisos, és en el de les relacions amb l'Església, però això no és un problema: avui tothom té assumida la separació entre les institucions públiques i les religioses i els seus principis; fins i tot, hi ha sectors de l'esquerra i sectors de l'Església que coincideixen amb punts de vista en qüestions com ara la marginació, la pobresa i l'ecologisme.

Els sectors que veuen amb reticències el Pacte de Progrés des de l'Església són restes de l'esperit del 23-F i que ara per ara són com un zero a l'esquerra davant la majoria social. Com hem dit, el Pacte de Progrés no és el Front Popular. Una diferència que cal tenir clara per saber situar-nos en el present i no somniar truites. Certs ideals encara ens restaran dins la recàmera per al futur. Però, tot i això, pot significar una millora per a la nostra societat illenca.

Jaume March

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCHE • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICEMBALLS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Airtel i Catalunya

un gran
futur
per endavant

Patrocinador
Oficial de la
Mostra
de Revistes
en Català '99

Si vol, trucant al 123, podrà rebre les seves factures i ser atès en Català

Apropa't pel nostre Stand Airtel de la fira i gaudeix de les nostres ofertes en telefonia mòbil.

Agència Terrassa
Avda. Abad Marcet, 51
(davant camp de futbol)
Tel. 607 80 39 08

Agència Vilafranca
Avda. Barcelona, 85
Vilafranca del Penedès
Tel. 610 73 68 29

Agència Lleida
Passeig de Ronda, 74 - 80
(Edifici Shopping Centre)
Tel. 607 80 39 41

Agència Olot
Vilanova, 2
(Cant. Plaça Clarà)
Tel. 610 73 68 12

Agència Ciutadella
Ferran, 43
(a prop Plaça St. Jaume)
Tel. 610 73 67 78

Agència Mollet
Plaça Major, 22
(a prop l'illa)
Tel. 607 80 40 72

Airtel
És més fàcil

En aquest número d'*El Mirall* continuam els itineraris de *Conèixer la Part Forana*. Ara us en presentam el catorzè, Estellencs.

Estellencs

El municipi d'Estellencs té una superfície de 13,4 km², un dels més reduïts de Mallorca, i 354 habitants (dades de 1996). El petit nucli urbà s'assenta en el mateix coster de la muntanya; compta amb evocadors carrers de pedra, amb molt de rost, laberíntics i estrets, que són testimoni de l'adaptació al terreny i recorden la por als atacs pirates dels segles XV al XVIII. A més del passeig pel poblet, mereix una visita la petita cala situada a la costa de davall el nucli urbà, on es localitza el port d'Estellencs. Començam la passejada per l'**Església parroquial de Sant Joan Baptista**. L'any 1346 es documenta la capella de Sant Joan d'Estellencs amb motiu de l'acte de prendre possessió corporal de la meitat de la cavalleria d'Estellencs per part de Jaume Roig. Aquest la rebé per ordre del rei Pere el Cerimoniós, després de confiscar-la a Oliba de Móra, partidari de Jaume III i rebel al rei Pere. Una segona referència a l'església data de l'any 1361, quan Vidal Palmer, de la vall d'Estellencs, tria sepultura al cementeri de la capella de Sant Joan d'Estellencs, i deixa 40 sous a l'obra de la dita capella. Al llarg del segle XIV, diversos testaments esmenten el cementeri i la capella d'Estellencs. L'any 1533 comencen els llibres de baptismes de Sant Joan d'Estellencs, separats de la parròquia de Puigpunyent. El 22 de novembre de 1571 té lloc la visita pastoral del bisbe Diego de Arnedo, que mana que sia reparada l'ara de l'altar major, i que sien adobades les parets de l'església, que es trobaven ruïnoses. També ordena que sia acabada la torre per defensa contra els pirates, com també que no es jugui davant les portes ni s'hi cantin cançons lascives, i hi prohibeix les blasfèmies i juraments. El 1581 la torre encara no estava acabada, i es féu

Església del poble.

una talla per continuar l'obra; el 1584 la feina està aturada perquè n'hi ha que no volen pagar. La visita pastoral de 1591 esmenta l'altar major i els del Nom de Jesús i de sant Antoni. Segons la data del portal, aquest fou construït l'any 1699. La torre de defensa i campanar és anterior, de finals del segle XVI; també apareix documentada l'any 1664. El retaule major data de l'any 1803,

obrat per Mateu Colom, amb un cost de 1.000 lliures.

L'orgue data de 1865; fou obra d'Antoni Portell i Petit i costà 700 lliures. Diu la tradició que a l'església no hi havia orgue i hi tocaven guitarres, cosa que no podia consentir el rector, Josep M. Vanrell, que no aturà fins que aconseguí l'orgue. L'any 1868 s'inicià la construcció d'una nova església, desmesurada per les possibi-

El municipi té una superfície de 13,4 km², un dels més reduïts de Mallorca

litats del poble, i les obres foren anys després abandonades. El presbiteri actual data de la segona meitat de segle XIX. L'any 1913 la vicaria d'Estellencs fou elevada a categoria de parròquia, separada definitivament de la de Puigpunyent.

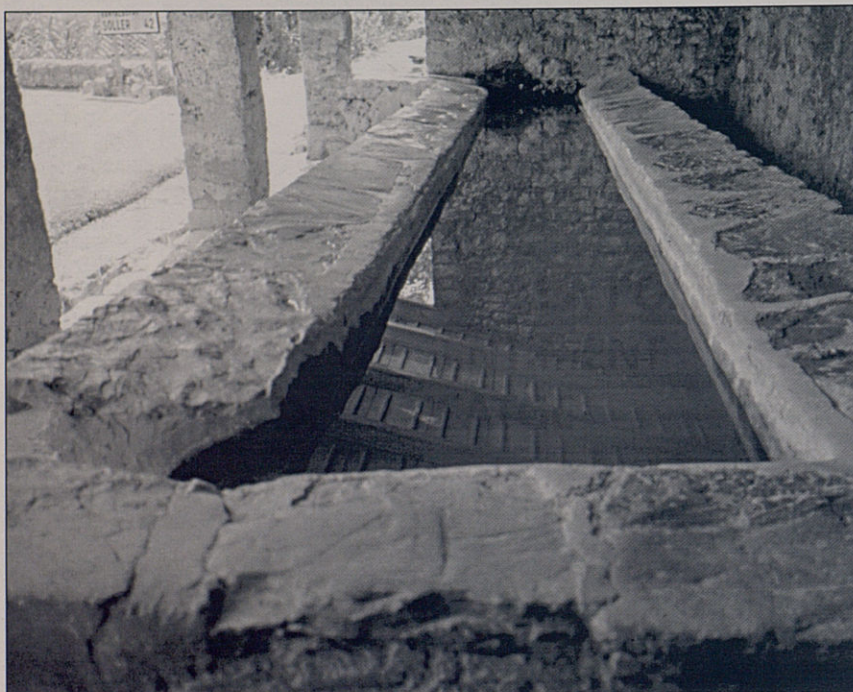
L'església s'orienta al nord-est. Té facana amb portal de llinda d'una

peça, amb frontó triangular que mostra una piràmide amb bolla a cada angle; la superior, presenta la data de 1699; en el centre del frontó hi ha un petit nínxol que conté la imatge de sant Joan, titular del temple; els brancals són llisos, amb motllura als capitells; les portes de fusta mostren dos escuts: l'arbre d'Estellencs a l'esquer-

ra i el fasser del llinatge Palmer a la dreta. Més amunt, hi ha una senzilla claraboia circular. La testera és simplement la caiguda de teules a dos aiguavessos, amb una creu de pedra a la carena o remat. Precisament l'aiguavés de la dreta continua el seu rost fins a la casa particular adossada a la dreta del temple, on hi ha l'apotecaria del poble. Al lateral del carrer de la Síquia, al fons d'un jardinet recent, es poden observar les restes de l'església inacabada del segle XIX, especialment les dues claraboies i un arc apuntat al centre, situats en un mur a cel obert.

A l'esquerra de la façana del temple, embotida dins aquesta, s'alça la torre campanar, que era, com encara clarament es pot comprovar, una torre de defensa. És de planta quadrangular; la cara adossada al temple mostra un portalet d'arc rodó a la base i, més amunt, presenta un rellotge modern, amb una obertura a manera de finestra balconera a la dreta, tancada amb breu de fusta; més amunt hi ha quatre pilars prismàtics, rústics, a cada lateral gran i tres pilars als dos laterals petits; aquests pilars aguanten una coberta de teules a quatre aiguavessos, coronada per una imatge de sant Joan. El lateral de ponent, acarat al carrer de Cavalleria, mostra una obertura d'arc rodó, una finestra més amunt i les restes del que fou un rellotge de sol; més amunt encara hi ha una altra finestra; en la base d'aquest lateral es pot observar un petit atalussament o peu de murada.

L'interior del temple presenta una sola

Antics rentadors públics.

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

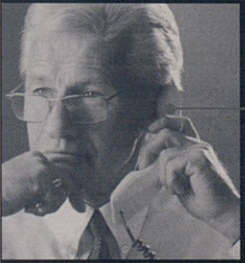
VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 971 71 67 31 • Palma

nau, dividida en quatre trams amb coberta de volta de canó, més el presbiteri. Als peus de la nau hi ha una tribuna, amb embigat de fusta sostingut per una jàssera, també de fusta. Les capelles són tres per cada costat, ja que el primer tram, sota la tribuna, configura dos paraments llisos; es troben comunicades les de cada costat per arquets rodons. L'entrada de les capelles es a partir d'arcs de mig punt i la coberta de volta d'aresta. A la base de l'arrencada de la volta, recorre el perímetre del temple una cornisa, vermellova, com les pilastres de l'alçat entre les capelles. Al presbiteri, que s'aixeca en dos graons sobre el sòl de la nau, hi ha l'altar major, amb quatre columnetes, dues a cada extrem, i el retaule major. Aquest és de fusta sense daurar, barroc, de l'any 1803. Compta amb tres carrers separats per quatre columnes corínties; és presidit per la imatge de sant Joan Baptista en el centre, mentre que en el carrer de l'esquerra hi apareix una pintura de sant Pere i a la dreta una altra d'un sant diaca. A l'àtic, la pintura d'una santa monja, potser santa Rosa, resta davant Maria i l'Infant Jesús. Als dos costats del presbiteri hi ha sengles portals de llinda, dels quals el de l'esquerra comunica amb la sagristia. Damunt cada portal, hi ha una tribuneta amb gelosia calada. Les capelles de l'esquerra o de l'Evangeli són les següents: En el primer tram, sota la tribuna, no hi ha l'obertura de cap capella, ja que s'alça el mur corresponent a la torre de defensa; hi ha penjat un llenç barroc que representa l'arcàngel sant Gabriel. En el segon tram de l'esquerra, hi ha el que pròpiament és la primera capella, dedicada a la Mare de Déu del Roser. És un retaule manierista, de principis del segle XVII; acull la imatge de la titular en el centre, amb una pintura a la dreta de sant Antoni de Pàdua, un altre sant a l'esquerra i, a l'àtic, una pintura de sant Josep; en la predella, sobre l'altar, hi ha una imatge d'una Mare de Déu amb escapulari. A l'esquerra de la capella s'hi obren tres arquets rodons que comuniquen amb

Gesa, dígame?

El nuevo **Centro de Atención Telefónica** de **Gesa** le permite resolver por teléfono la mayoría de las gestiones.

El nuevo **FONOGESA** amplía el horario de atención al cliente.

Peticiones de suministro

902 500 902

De **8:00 a 20:00 h.**

De **Lunes a Viernes.**

Contratos Cambios de nombre Lecturas de contadores

Hay noticias que traen cola, y otras que las evitan.

No lo dude, llame a **FONOGESA** y resuélvalo por teléfono.

Mucho más ágil. Más cómodo. Más eficaz.

Información general

Resuélvalo por teléfono

www.gesa.es

A l'entrada del poble, des de Banyalbufar, es troben els antics rentadors públics

la base de la torre, on se situa la pica baptismal. La segona capella és la de sant Sebastià, del barroc final, de la segona meitat del segle XVIII; és presidida per una imatge del titular, i compta amb medallons amb rocalla; el de la dreta acull una pintura de Ramon Llull, mentre que el de l'esquerra en mostra una altra de la Trinitat. A l'altar, hi ha una imatge de Jesús Resuscitat i enmig de la capella, damunt una peanya exempta, hi ha una imatge de Santa Rita. Mateu Colom obrà l'any 1803 l'escultura del retaule de sant Sebastià, i el pintor fou Antoni Colom Fiol. La tercera capella és la de la Mare de Déu del Carme, amb la imatge titular en el centre, i a l'esquerra la de santa Teresa de Jesús i a la dreta la de santa Catalina d'Alexandria; en la paret de la dreta hi ha una imatge de santa Catalina Tomàs, amb el pa de

Detall de la porta de l'església.

sucre en una mà i el liri en l'altra.

Les capelles de la dreta o de l'Epístola són les següents: En el primer tram, sense capella, hi ha un quadre de l'Arcàngel sant Miquel. En el segon tram, el que és pròpiament la primera capella, es dedica a la Immaculada; compta amb retaule barroc, amb una imatge de la Puríssima en el centre, flanquejada a l'esquerra per una de sant Josep i a la dreta per una altra de Ramon Llull. La segona capella de la dreta és la del Sant Crist; és de finals del segle XVIII, amb un dosser flanquejat per un àngel a cada costat, que emmarca la imatge del Crucificat. La tercera capella és la del Sagrat Cor; té retaule neobarroc, amb imatge del titular en el centre, la de sant Antoni Abat a la dreta i la de sant Jaume a l'esquerra, totes segons l'estil imaginari d'Olot, modernes; a la paret de l'esquerra hi ha la imatge de la Mare de Déu de Fàtima. A la tribuna del cor, hi destaca l'orgue; hi ha també una roda de campanetes.

Després de l'església, continuam la visita per la **torre d'en Tem Alemany**, sovint dita simplement de n'Alemany, que se situa a la plaça des Triquet. Sembla que data del segle XVI i era una de les tres torres de defensa de la població d'Estellencs, juntament amb la de l'església i una altra actualment privada. L'arxiduc Lluís Salvador la dibuixà per al seu *Die Balearen*. La torre és de planta quadrada, de gran alçada, i apareix adossada a dues cases; la de la dreta, dita can Po, té entrada per una porxada. En el mur de ponent de la torre, hi ha en la part baixa un finestró amb un ferro de protecció treballat; més amunt hi ha una finestra amb reixa exterior i, al capdamunt, s'observen encara les restes d'un matacà defensiu; la coberta de la part esquerra mos-

Torre d'en Tem Alemany.

tra un aiguavés amb teules, inexistent a la part de la dreta.

A l'entrada al poble d'Estellencs des de Banyalbufar, poc després del km 94 de la carretera C-710, i vora el torrent farcit de canyes, es troben els antics **rentadors públics**. Representen un bon element de la cultura material preturística i actualment encara s'utilitzen, tot i que no tan sovint com en temps passat. L'aigua prové de la font des Forat d'Amunt, la qual, després de passar pels rentadors, es distribueix per les diferents marjades a partir de la síquia dels Regants des Forat d'Amunt. Val la pena observar-ne els diferents elements. La canalització d'entrada d'aigua, a l'esquerra, dissenya una pica destinada a abeurador. L'estructura exterior, aixecada sobre una planta rectangular, presenta quatre pilars de secció quadrada, de marès de qualitat, coronats per cimacis també quadrangulars; sobre els pilars, una jàssera de fusta sosté l'embigat, amb teules a un aiguavés; dels quatre laterals dels rentadors, llevat de l'obert a l'exterior amb els pilars, els restants configuren murs paredats cecs. En el centre, destaca l'ampla pica rectangular envoltada en tot el seu perímetre per les lloses inclinades cap a l'aigua, per facilitar la bugada.

A black and white photograph of two men in suits shaking hands in a courtyard. The man on the left is holding a briefcase, and the man on the right is holding a folder. They are standing on a cobblestone path. In the background, there is a large potted plant and a stone pillar. A decorative metal railing is in the foreground.

Qualitat en la Gestió

"SA NOSTRA" és una entitat de persones per a persones, gestionada sota els principis de qualitat total i sempre orientada cap a la satisfacció del client.

La confiança dels nostres clients és un estímul constant de superació. Per això, donam suport als sectors que generen benestar per a la nostra comunitat. Perquè les Balears són la nostra raó de ser.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Hitchcock, un mite d'anar per casa

Els esforços de Hitchcock perquè la seva imatge física fos tan identificable com les seves pel·lícules donarien feina a un exèrcit de wittgensteins. Només els cinèfils empedreïts distingirien l'efígie d'un Howard Hawks o un John Ford, per esmentar només dos cineastes la tasca dels quals va ser rescatada d'allò artesanal a allò genial pels al·lots francesos de *Cahiers*. El grau de coneixement de Joe Mankiewicz –per no sortir del gremi dels afrancesats– és encara inferior. En canvi, fins al darrer devorador de crispetes que només va a les sales obscures per delectar-se amb *Scream* o els seus succedanis mentre acarona una calçons texans farcits, reconeix tot d'una la figura panxuda del senyor Alfred. I a la panxa comença precisament la nostra història.

Intuitivament, tots atribuïm al director un sobrepès ben assumit, com si fos consubstancial a la seva idiosincràsia. Hipòtesi falsa. L'*auteur* estava obsessivament preocupat pel seu pes i se sotmetia a dietes ferotges per contrarestar-ne l'avanç. La seva sacrificada esposa Alma Reville, revaloritzada avui com una incessant font d'inspiració del geni, l'acompanyava en aquestes vanes empreses aprimadores, malgrat que a ella no li calia posar-se a règim. Els escrits autobiogràfics de l'autor de *Psicosi* constaten que contemplava el seu engreixament com una maledicció. "Som un d'aquests desgraciats que poden enviar-se accidentalment una nou i guanyar 15 quilograms immediatament." Estava convençut que a l'interior de tot home obès hi ha un home prim que pugna per sortir. "Aqueix home prim és el vertader Alfred

Hitchcock", proclamava, per afegir-hi que "quan en vaig donar les mides exactes al departament de càsting, el resultat fou Cary Grant a *Encadenados*".

És molt freqüent estimar Hitchcock per les raons equivocades, estendre les qualitats del seu cine a una personalitat hercúlia. En realitat, es tractava d'un mite d'anar per casa. Gràcies a la seva malícia, aconseguí que ens interessàssim per les seves plantofes, ja que no hi havia elm ni cota de malla. Tanmateix, aquesta habilitat no l'ha d'emparentar a altres gegants desmesurats com el seu compatriota Churchill. Ni a un obès tan pagat d'ell mateix i de nacionalitat equívoca com Nabokov. Un altre error freqüent propendeix a adjudicar al cineasta una dimensió intel·lectual inusitada. Ans al contrari, mai no llegia completament un llibre del qual pensàs extreure una pel·lícula. "Ens quedam amb les crítiques, no tenim temps de llegir els llibres." De fet, no posava gaire atenció en els continguts. Era conscient que només en necessitava l'aroma, aquella espurna que desfermàs la seva inusitada capacitat per desenvolupar una història. "Dóna'm idees i te les transform en històries en un moment."

Per això, perseguia la tranquil·litzadora visualització cinematogràfica, aquest poder de la imatge que assalta exclusivament un hemisferi cerebral, el de l'impacte difús sense concretar. "El so és el major avanç del cinema, però el nostre continua essent un art visual." També transmetia aquesta preeminència a l'espectador, que té la sensació –aviat derivada en necessitat– de seguir els seus personatges a la

pantalla, abans que no estar atent als seus discursos. Aquest efecte roman fins i tot en pel·lícules claustrofòbiques com *La soga* o *La ventana indiscreta*. La combinació perfecta d'allò verbal i allò visual s'aconseguí a *Estranys en un tren*, encara que hi gaudia de l'avantatge de partir d'un relat de l'únic habitant d'aquest segle que l'avantatjava en maldat, Patricia Highsmith.

Hi ha gent que lloa Hitchcock per sentir-se més culta. A força de deconstruccions de la seva obra —el filòsof hegelian nord-americà Arthur Danto utilitza un fotograma de *Vértigo* per il·lustrar una col·lecció d'assaigs sobre la fi de l'art—, oblidam que ell només aspirava a la qualificació de plebeu, i que, a l'home que proclamava "som un realitzador de *thrillers*", l'hauria horroritzat l'elitisme que aureola la seva obra, per més que la seva dona desitjés revaloritzar-lo. La preparació d'un rodatge absorbia les tres quartes parts del temps que l'ocupava una pel·lícula, només el quart restant es dedicava a la producció estricta. En aquests prolegòmens cercava un producte "suficientment atractiu per captar l'atenció de l'audiència, però no tan difícil com per demanar una concentració incòmoda". És a dir, ens trobam davant la consagració d'un fabricant conscient i consciencios de *best-sellers*, perquè "no té sentit que un director obtingui un triomf artístic si la seva productora perd doblers amb la seva pel·lícula". La conclusió no estableix la ignorància dels gurus, que s'han oblidat que el cinema és una indústria, sinó la seva intenció de rebaixar voluntàriament els llistons que imposen per exemple a l'obra literària o artística de creació.

El director s'interposava com un escut humà, que ocultava les carències de les seves pel·lícules. Quan aspirava a allò cultural, s'enfonsava estrepitosament. És el cas de *Recuerda*, una pel·lícula francament increïble i que s'aparta dels registres habituals del geni que s'inventà Truffaut. Les identitats confoses són una marca de fàbrica, però *Spellbound* —que és *fascina-da*, *transida* i una perversió a la vegada de la novel·la *La casa del doctor*

Edwards— entronca amb el més comú dels temes de Hitchcock, el varó innocent que és equivocadament acusat d'un crim i ha de perseguir el vertader responsable. Així succeeix, entre d'altres, a *39 escalones*, *Extraños en un tren*, *Yo confieso*, *Atrapa a un ladrón*, *Fals culpable*, *Perseguit per la mort*, en què no aconseguí imposar la seva idea que Cary Grant es refugià en un dels orificis nasals de l'estàtua de Lincoln a Mount Rushmore, per sofrir allà un atac d'atxems.

A *Recuerda*, el mascle de l'espècie, un Gregory Peck a qui l'amnèsia disculpa la seva inexpressivitat, és culpable de partida i ha de ser redimit per la dona, contràriament al segon assumpte preferit del director, en què una senyora complica la vida a un home. Vegeu *Sabotatge*, *Encadenados*, *Rebeca*, *Vértigo*, *Marnie*. Tampoc Hitchcock es prodigà gaire en idees. Tanmateix, on fracassa estrepitosament és a l'hora de plantejar-se l'ampul·lós 'qui som jo?', a través de les indagacions de l'abnegada psiquiatra Ingrid Bergman. Senyor Hitchcock, vostè no era Godard. Ni falta que li feia, per altra banda.

Tanmateix, cap icona planetària se substreu a la familiarització, que és una perniciosa tendència mundial. Per exemple, el columnista de *The Guardian* Francis Wheen acaba de publicar una biografia humana de Karl Marx. Evidentment, contindrà tantes incongruències com les apreciacions microscòpiques de Hitchcock. No s'exigeix gaire del cineasta, sinó del cinema en el seu conjunt, si n'oblidam les limitacions i entrebancs que li imposa el seu vessant mercantil. Malgrat tot, el valor intransferible dels mites d'anar per casa no deriva de les seves inexistent odissees particulars, sinó del poder de suggestió dels seus avatars més modestos. Dels cineasta centenari, ens n'apassiona fins i tot el raspall de dents; però, a qui interessen les plantofes de Brian de Palma?

"L'esplendor de Flandes", que així es diu l'exposició que fins al 14 de novembre es pot contemplar a la Fundació la Caixa, de Palma, representa l'obertura de l'art a la modernitat.

Flandes i la modernitat a l'art

Amb cent cinquanta peces, realitzades als segles XV i XVI a Brussel·les, Anvers i Malines, obres que es conserven als Museus Reials d'Art i Història de Brussel·les i que per primera vegada es mostren fora de Bèlgica, s'explica d'una forma bastant clara el gran pas que feren els mestres-escultors flamencs d'aquella època, amb el qual propiciaren el naixement d'un art nou, inconcebible fins aquell moment.

Sens dubte, aquella esplendor artística venia donada per la prosperitat econòmica que visqueren els Països Baixos des de finals del segle XIII. Però aquells artesans saberen respondre a la gran demanda d'objectes de luxe i d'obres d'art. A més a més, en lloc de fer allò que sabien i seguir el llenguatge que havien heretat de l'edat mitjana, descobriren noves formes de representació que, en tot cas, acostarien l'art a la realitat.

I és que allò que més crida l'atenció d'aquesta meravellosa exposició és la capacitat d'aquells mestres-escultors, la major part dels quals restà per sempre en l'anonimat, per observar la vida, els personatges i les escenes que els envoltaven. I així, en aquests retaules, escultures tallades en pedra, bronzes, relleus i tapissos, hi podem descobrir els trets fonamentals de l'època gòtica tardana, així com les primeres llums del renaixement.

És necessària una mirada pausada i propera per adonar-se de la gran habilitat dels escultors flamencs. A la mostra hi ha algunes peces que són precursoras de l'enorme canvi en l'expressió. Es pot veure com, en pocs anys, es va passar d'una representació rude —sense gaires miraments cap als detalls, en la qual tots els personatges pareixen sortir d'un mateix motllo, sense fixar-se en les expressions dels rostres ni en els dis-

Fragment d'un retaule tallat en fusta de roure.

És necessària una mirada pausada i propera per adonar-se de la gran habilitat dels escultors flamencs

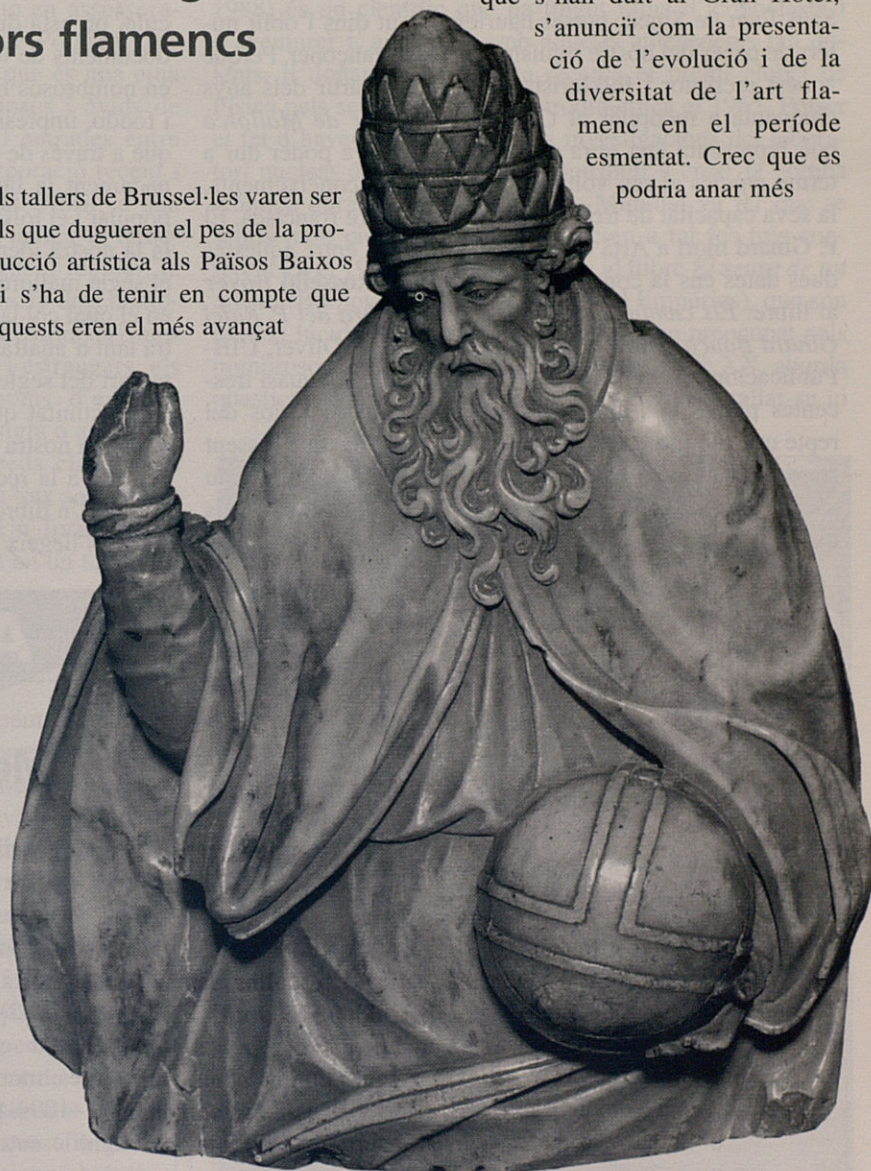
tints rostres— a personalitzar cada un dels personatges, a donar-los la seva pròpia expressivitat, a reflectir les situacions, les actituds i cada un dels petits detalls que donarien a la peça un sentit molt més proper a la quotidianitat.

Encara que només hi hagi una o dues peces de caràcter civil, aquest gran pas dóna l'oportunitat d'arribar a comprendre i visualitzar la vida quotidiana a través de les peces de caràcter eminentment religiós. Cada una de les escenes religioses que queden reflectides als retaules, als baixos relleus o als tapissos, que llavors gaudiren d'un gran reconeixement, ens mostren els costums, els vestuaris, les actituds i fins i tot els gestos de les distintes persones que configuraven la societat d'aquella època.

No hi havia precursors i l'ofici era prou complicat per aconseguir aquella reproducció tan fidel de la realitat. S'ha de tenir en compte que, en aquells moments, les escenes, que quasi sempre constaven d'un nombre més que significatiu de personatges, estaven tallades en un sol bloc de pedra o en una sola peça de fusta. El detallisme, és obvi, es feia molt més complicat. A l'exposició "L'esplendor de Flandes" es pot veure el moment, ja a les darreries del que es mostra en aquesta selecció, en què aprenueren a tallar cada personatge per separat per, després, ajuntar-los en una sola escena. Però el gruix de la mostra és de l'època en què encara no ho havien descobert, cosa que encara dóna molt més valor a la infinitat de detalls que configuren cada una de les obres exposades.

Així i tot, es poden fer moltes més lectures d'aquesta exposició. La història ens explica que, durant el segle XV,

els tallers de Brussel·les varen ser els que dugueren el pes de la producció artística als Països Baixos —i s'ha de tenir en compte que aquests eren el més avançat

a l'Europa de l'època. Aquesta és, sens dubte, l'etapa del vertader floriment, el moment del gran canvi, de la ruptura amb les antigues maneres de fer. Per això és aquest període, per a molts, el més interessant de l'exposició. Després, a principis del segle XVI, Anvers i Malines foren les capitals del comerç i de la producció d'obres d'art. Als mestres escultors d'aquestes ciutats correspon la talla de l'alabastre que ja anuncia el renaixement artístic, el treball molt més acurat del bronze i la realització de les distintes peces d'una escena per separat.

Amb tot, no és d'estranyar que l'exposició "L'esplendor de Flandes", una de les mostres més importants que s'han duit al Gran Hotel, s'anuncii com la presentació de l'evolució i de la diversitat de l'art flamenc en el període esmentat. Crec que es podria anar més

enllà: és, sens dubte, la mostra d'un dels períodes evolutius més determinants en tota la història de l'art. Precisament, és el moment en què la representació assoleix la diversitat que ofereix la realitat. Aquest moment només és comparable en brillantor al de la mateixa època i del mateix lloc però en el llenguatge pictòric. Ara bé, pot ser que encara aquesta exposició sigui més interessant per incidir, precisament, en el llenguatge escultòric, que és més desconegut pel gran públic.

Centenari del P. Rafel Ginard Bauçà

Si **Rafel Ginard** no hagués nat el 27 de juliol de 1899 a Sant Joan de Sineu, potser haurien caigut dins l'oblit milers de peces del nostre riquíssim i anònim cançoner. Perquè aquest escriptor i folklorista es dedicà a partir dels anys cinquanta a recopilar el *Cançoner Popular de Mallorca* que representa una obra monumental que va poder dur a terme gràcies al seu voluntarisme, els seus coneixements, la seva capacitat de treball i el fet de ser frare franciscà. El P. Ginard morí a Artà el 1976. La distància entre aquestes dues dates ens la conta el professor **Pere Rosselló Bover** al llibre: *Els camins de la cançó: Vida i obra del P. Rafel Ginard Bauçà* (Biblioteca Miquel dels Sants Oliver, UIB-Publicacions de l'abadia de Montserrat). En les quasi tres-centes planes del llibre Pere Rosselló surt victoriós del repte que representa aixecar la vida d'un home que essent frare, escriptor i folklorista aparentment era un individu «sense biografia». A través dels seus escrits personals, dels quals hi ha molts de fragments reproduïts en bellíssimes i

clarificadores citacions i mitjançant l'Arxiu de la Porciúncula, on està dipositat el seu fons de textos, manuscrits i documents de tota casta, i amb una recerca ben profunda en nombrosos fons, Rosselló aconsegueix un retrat planer i fondo, impressionista i matisat, novel·lesc *malgré lui*, en què a través de la vida d'aquest home que estimà apassionadament la llengua catalana, Ramon Llull, la literatura popular i el folklore, la poesia i la contarella, en una paraula la nostra identitat lingüística i cultural, es pot veure tot el segle mallorquí: la creació del *Diccionari Alcover-Moll* en el qual col·laborà és la primera gran fita per lluitar contra tant d'analfabetisme i mancances culturals de la primera part del segle; després vénen els temps de la guerra i la clandestinitat quan va sofrir la repressió del franquisme contra la nostra cultura i, finalment, és uns dels capdavanters per a la reconstrucció nacional dels anys de la postguerra. Un llibre que ens fa aprendre un poc qui som i què som. Es llegeix com una novel·la.

Aparador

Memòries i dietaris

Imprescindible Josep Maria de Sagarra

Han sortit les *Memòries* de **Josep Maria Sagarra** (Biografies i Memòries, Edicions 62) i l'he de recomanar efusivament per tres motius: a) Sagarra 1894-1961— és un magnífic autor de teatre, però és un superior prosista, un dels tres més grans del segle XX. b) La seva novel·la *Vida privada* de 1932 és un dels cims de la seva obra, emperò aquestes 832 planes d'autobiografia fetes als anys cinquanta constitueixen el seu Himàlaia de la maduresa. c) Hi trobareu l'evocació joiosa de la seva infantesa, el fris acolorit del seu ambient familiar i la visió

personal de la seva època contada amb amenitat, gràcia i aquesta vena d'una ironia subtil que et fa la mitja mentre et dur a escoltar el sermó. Vertaderament, un monument en sentit clàssic de les lletres catalanes que es llegeix com una ficció plena de força, tendresa i una saviesa esplèndida.

Gombrowicz: un dietari de luxe

Si vols endinsar-te en una escriptura intel·ligent que s'encara amb els problemes de tota casta de la vella Europa des del seu exili argentí, agafa aquest llibre de **Gombrowicz** i quedaràs enganxat en una escriptura tan bella com crítica

Quant més diccionaris, més gust

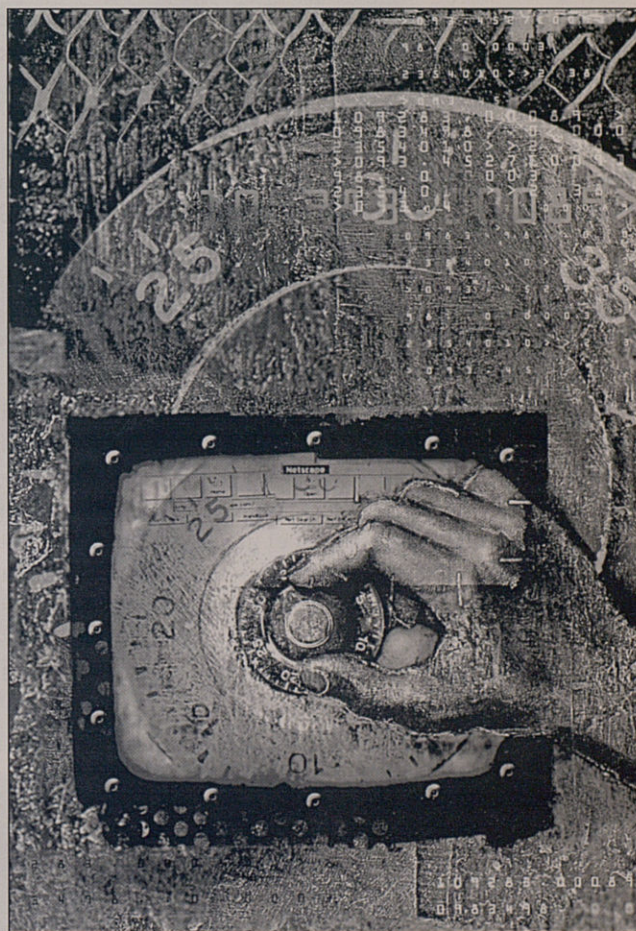
Acaba de sortir el *Diccionari pràctic d'ortografia catalana* (Edicions 62) de **Joan Abril**, tècnic en assessorament lingüístic de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que és una eina extraordinària per a tots els lectors curiosos i àvids de treure més suc al plaer del text. 54.000 entrades entre mots de la llengua general, mots d'incorporació recent i els específics de cada àrea d'especialitat. Abril, d'una forma meticulosa, ens dóna la partició sil·làbica, el femení i el plural, els models per a la conjugació regular, la conjugació dels verbs irregulars i la indicació dels homòfons del català central. També hi ha els estrangerismes més habituals, els noms de lloc catalans i estrangers, els noms de personatges destacats, els noms d'entitats, d'empreses i d'institucions en forma de sigla o acrònim i un resum d'ortografia catalana. Com queda clar és una obra ben manejable i ben necessària per a tots aquells qui vulguin viure correctament en català. Un forma intel·ligent d'aconseguir la noblesa lingüística en un temps de tanta corrupció, també verbal.

i subersiva: **Witold Gombrowicz** *Dietari* (1953-1956) (Col·l. MOLU Segle XX, Eds. 62). Són 372 planes magníficament traduïdes per aquest tàndem format per **Anna Rubio** i **J. Stawormirski** (que ja varen fer una meravella passant al català la difícil, enrevessada i joguina primera novel·la de Witold, *Ferdydurke*, publicada a Quaderns Crema), que no ens conta les anècdotes de la seva vida sinó que construeix tota una visió personal al voltant del seu jo. Per mor de la guerra primer, i per no tornar a la Polònia comunista després, Gombrowicz va viure vint anys decisius a Argentina i aquest exili marcà

profundament totes les seves perspectives: estranger poc reconegut, rar i extravagant dins la cultura argentina; antipatriota, traïdor, egòlatra i anarquista per als polonesos, tot el seu esforç va dirigit a la construcció d'aquest jo fràgil que converteix en la font de discerniment de totes les coses: desarrelat fondo xucla d'aquest fons la força per atacar, per discernir, per posar en crisi sobre quasi tot: problemes polítics, culturals, la literatura i la vida, la creació i la llibertat, l'individualisme i els jueus i els poetes i les dones. Tot passa per la seva ploma afuada, aguda i encisadora. Una vertadera joia.

Un científic diu la seva sobre el món

Richard P. Feynman (Nova York 1918 - Los Angeles 1988) és un científic que ha tingut fama d'iconoclasta i d'aventurer i, així i tot, amb aquests antecedents tan dolents, li donaren per la seva recerca el premi Nobel de Física pels seus treballs d'electrodinàmica el 1965. Potser el fet d'haver col·laborat en les investigacions del laboratori nuclear de Los Alamos i contribuir a crear la bomba atòmica durant la Segona Guerra Mundial va fer que se sentís molt ciutadà compromès i com a tal fes tres conferències el 1963 que s'arreglaren al llibre *El sentit de tot plegat* (Biblioteca Universal, Editorial Empúries), que són un text lúcid, estimulant i provocador. Ben preocupat pels nombrosos problemes dels ciutadans del segle XX, aborda qüestions polítiques, religioses i socials sense tallar-se ni

un pèl. Feynman parla sobre l'endevinació del pensament i les lleis de la probabilitat i l'estadística; dels efectes catastròfics que simples projectes d'enginyeria poden tenir sobre la pobresa; dels problemes i conflictes entre ciència i religió, del paper de la creativitat en la ciència i de l'eficàcia del dubte i de la incertesa a l'hora de recercar veritats científiques. Per tot això i per més coses, és un llibre ben despertador de tanta neurona rutinària i zombi.

de novetats

Macià Batle: l'empenta del vi de qualitat

L'aparició d'aquest nou celler representa un bon exemple del bon moment que es viu a l'entorn de la Denominació d'Origen Binissalem. La família Batle, originària de Biniali, reprèn una tradició de vinificació i comercialització del vi que es remunta a l'any 1856. Ara el nou celler parteix d'unes instal·lacions modernes i tecnològicament capdavanteres. L'acurada selecció dels raïms provinents de la comarca (Consell, Santa Maria i Sencelles) assegura un punt de partida excel·lent per als vins de Macià Batle. L'opció per un vi basat en les varietats autòctones expressa l'estratègia inicial del celler. Un bon exemple el trobam amb el negre de l'anyada de 1998 elaborat sobre la base del Manto Negro i el Callet, que respon a les característiques més pròpies dels vins genuïns de Mallorca: un vi amb molta personalitat, un vi singular amb uns aromes i sabors que ens fan notar els avantatges de la fidelitat a aquestes varietats del país. Els raïms, l'elaboració acurada, la recerca de la qualitat, asseguruen un vi que sorprèn per la seva magnífica estructuració.

Bodegues Macià Batle. Camí de Coanegra, s/n. 07320 Santa Maria del Camí. Mallorca. Tel. 971140014. Fax 971140086

añada
1998

**MACIÀ
BATLE**

*Elaborado y embotellado
en la Propiedad por
Bodegues Macià Batle S.A.T.
Santa Maria del Camí
Product of Spain*

75 cl.

R.E. 41310-IB

14,5% vol.

Bauç: només artesania de Mallorca

Al carrer de Cal Reiet de Santanyí, una casa tradicional que es trobava tancada i pertanyia a la família, es va reconvertir, l'any 1996, en la botiga del ceramista Ramon Canyelles. És un artesà amb vint anys d'experiència professional, que treballa el gres i els esmalts d'alta temperatura. Bon manejador del torn, centra la seva feina amb peces fetes amb la roda, tant per usos domèstics com decoratius i artístics.

Dos anys més tard es va muntar dins la mateixa tenda un

taller de disseny, estampació i confecció artesanal de teles per a la llar i d'objectes obrats en ferro i pedra. Així mateix, es va començar a oferir una selecció d'artesania de Mallorca, triada amb molta cura pels responsables dels dos tallers de la botiga, bons coneixedors dels artesans i artesanes de l'Illa. És una oferta innovadora, dirigida al públic local que coneix i aprecia els nostres productes i també al públic forà, cansat de tants de souvenirs, que cerca i valora l'artesania del país.

A la botiga hi podeu trobar, endemés de la ceràmica de Ramon Canyelles i les teles estampades i els objectes de ferro i pedreny que s'elaboren als propis tallers, sabates, roba, bosses, joies, joguines, espelmes, vidre, objectes de llauna i llautó, paners, senalles, làmpa-res, teresetes... Tot amb la garantia que està fet a mà i a Mallorca.

Bauç artesania. Carrer de Cal Reiet, 46. Santanyí. Tel. 971 653 336 i 971 181 053.

**Consell de Mallorca
Foment i Ocupació**

Moltes persones s'alegraran de la seva inversió

FONS D'INVERSIÓ

El nou fons d'inversió en renda mixta de "la Caixa", **FonCaixa Cooperació**, proporcionarà moltes alegries. En primer lloc, se'n beneficiaran moltes persones perquè una part de la comissió de gestió* se cedeix per constituir un fons econòmic que es destina a afrontar situacions d'emergència com ara guerres, catàstrofes naturals... Aquesta col·laboració serà gestionada per la Fundació "la Caixa" i no afectarà la rendibilitat de la seva inversió.

En segon lloc, ens alegrarà a tots perquè inverteix en empreses solvents que són respectuoses amb criteris

socials, mediambientals...**

I, finalment, si inverteix en **FonCaixa Cooperació** també se n'alegrarà vostè, perquè en recollirà el rendiment.

Si vol que la seva inversió alegri moltes persones, inverteixi en **FonCaixa Cooperació de "la Caixa"**.

www.lacaixa.es - Tel. 902 400 410

A partir de
només
100.000
ptes.

*La societat gestora cedeix 0,35 punts de la comissió de gestió del fons i la Fundació "la Caixa" duplica aquesta quantitat aportant l'equivalent a 0,35 punts més. En total, un 0,70% que es destina a finalitats humanitàries.

**Consulti el fullet informatiu registrat a la C.N.M.V.

Producte
del nostre
esforç

Producte
de la nostra
tradició

Producte
del nostre
enginy

Producte del nostre **interès**

Els productes de la
nostra terra, la nostra
artesanía i la nostra

indústria són fruit de

l'esforç, la tradició i l'enginy de
molts de nosaltres.

La marca **Producte Balear**, que ja
podeu veure a les etiquetes de

molts d'ells, així ens ho
garanteix.

Teniu-la en compte a l'hora
de triar i contribuïrem a
preservar la feina de la nostra gent.

Producte **Balear**

Garantia d'origen

INFORMAU-VOS
971 774 031

idi
Institut Balear
de Desenvolupament
Industrial

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Vicepresidència i Conselleria d'Economia, Agricultura, Comerç i Indústria